

8476. 86.6
ELEMENTA LOGICAE.

SUBJICITUR

APPENDIX DE USU LOGICAE:

ET

CONSPECTUS ORGANI ARISTOTELIS.

EDITIO ALTERA.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO.

IMPENSIS DAN. PRINCE,

M. DCC. LXXVI.

ELEMENTARY

APPENDIX

CONTENTS

O X O X O

THE UNIVERSITY OF OXFORD

PRINTED BY J. H. COOKE

AT THE CLarendon Press

ORNATISSIMO VIRO

GULIELMO DRAKE ARM. LL.D.

IN SENATU INFERIORE BRITANNICO

D E L E G A T O ;

HAEC QUALIACUNQUE ELEMENTA

IN ILLIUS SOCIETATIS USUM PRAECIPUE CONCINNATA,

CUI TANTA IS CUM LAUDE PRIDEM INTERFUIT,

HUMANIORUM LITERARUM AUDITOR ELEGANS,

SEVERIORUM CULTOR ASSIDUUS,

PROPENSISSIMO ERGA ACADEMIAM

OMNEMQUE INGENUAM DISCIPLINAM STUDIO

IN PRIMIS SPECTABILIS:

IN MEMORIAM JUCUNDISSIMAE CONSUETUDINIS

SUMMAEQUE OBSERVANTIAE TESTIMONIUM

LUBENS MERITO DAT DICAT DEDICAT

A U C T O R.

CONSTITUTIO

GUILIELMO DRACE ARM. LL. D.

IN SENATE UNIVERSITATIS BRISTOLIENSIS

DE LEGATIS

HAEC QUALIFICATIONE

IN SENATE UNIVERSITATIS BRISTOLIENSIS

SENATUS UNIVERSITATIS BRISTOLIENSIS

MEMORIAM

SEVERIORUM

PROFESSORUM BRIGAE ACADEMIAE

OMNIBUS INGENIUM DISCIPLINAM STUDIO

IN PRIME SPECIFICATIONE

IN MEMORIAM BRISTOLIENSIS

SUMMARIE OBSERVANTIAE TESTIMONII

LIBENS MERITO DAT DICAT DEDICAT

AUCTOR

PROOEMIUM ——— I.

CAP. I. DE VOCE SIMPLICI SIVE SIM-
PLICI APPREHENSIONE V.

CAP. II. DE VOCE COMPLEXA SIVE
JUDICIO ——— XVIII.

CAP. III. DE VOCE DECOMPLEXA SIVE
DISCURSU ——— XXX.

CONCLUSIO ——— LII.

DE USU LOGICAE ——— LVI.

CONSPECTUS ORGANI ARISTOTELIS
LXXXI.

PROOEMIUM

CAP. I. DE VOC. SIMPLICI CIVI SIM-
PLICI APPREHENSIONE

CAP. II. DE VOC. COMPLEXA CIVI
IUDICIO

CAP. III. DE VOC. COMPLEXA CIVI
MISCELLIS

CONCLUSIO

DE VSB. LOGICAE

CONSPICUUS ORGANI ARISTOTELIS
LXXII.

[1]

ELEMENTA LOGICAE.

PROOEMIUM.

LOGICA est ars instrumentalis mentem humanam dirigens in studio veritatis.

FINIS logicæ est cognitio veri.

OBJECTUM logicæ est mens humana.

SUBJECTUM logicæ est omne intelligibile ; quicquid animo et cogitatione complectimur.

Mentis autem humanæ **TRES** sunt **OPERATIONES**, videlicet **SIMPLEX APPREHENSIO**, **JUDICIUM**, **DISCURSUS**.

SIMPLEX APPREHENSIO est nuda rei cujuscumque perceptio. Rei autem perceptæ ea quæ menti imprimitur quasi **IMAGO** seu **SPECIES** vocatur **IDEA**.

JUDICIUM est simplex duarum rerum vel idearum inter se comparatio.

DISCURSUS est duarum rerum vel idearum inter se comparatio, facta per comparisonem utriusque cum tertiâ quadam.

Singulis operationibus sui **DEFECTUS** accidunt; quibus ^{invidetur} mederi est artis logicæ: ^{remedy} nimirum

Simplici apprehensioni, cum idea parum accurate rei percipiendæ respondeat, **INDISTINCTA PERCEPTIO**:

Judicio, cum imperfecta instituta sit comparatio, **FALSITAS IMMEDIATA**:

Discursui, cum postrema comparatio ex prioribus non rite inferatur, **MENDOSA COLLECTIO**.

All Error arises
~~Universal Error~~ [3] ~~generally~~

Erratur igitur universe, aut MALE PER-
CIPiendo, aut MALE COMPARANDO, aut
denique MALE INFERENDO.

UT IDEA est rei perceptæ imago, sic
ipſius ideæ, et idearum inter ſe compara-
onis, vox; ſine qua nec diſcere aliquid nec
docere neque diſputare poſſumus. Ita fit ut
logica cum rerum et idearum tum etiam
vorum rationem ſit habitura.

Language
VOX est mentis humanæ operationum
INTERPRES PRIMARIA; ſignum rei vel
ideæ, et rerum vel idearum inter ſe compara-
tionis, ex inſtituto vicarium. Eſt autem
SIMPLEX, COMPLEXA, DECOMPLEXA.

Vox SIMPLEX eſt oratio ^{tam} SIMPLICEM
APPREHENSIONEM exprimens; ſive rem
vel ideam declarans, per ſe quæ ſit, non
comparate.

Vox COMPLEXA eſt oratio ^{proposition} JUDICIUM
exprimens, ſive ſimplicem duarum rerum vel
idearum inter ſe comparisonem.

Vox DECOMPLEXA est oratio DISCURSUM exprimens, five duarum rerum vel idearum inter se comparisonem, factam per comparisonem utriusque cum tertiâ quadam.

Propter hanc tum mentis humanæ operationum tum etiam vocis divisionem, in TRES PARTES dividitur logica : quarum

PRIMA agit de VOCE SIMPLICI five SIMPLICI APPREHENSIONE :

SECUNDA de VOCE COMPLEXA five JUDICIO :

TERTIA de VOCE DECOMPLEXA five DISCURSU.

C A P. I.

DE VOCE SIMPLICI SIVE SIMPLICI AP-
PREHENSIONE.

VOX simplex, five simplex apprehensio verbis rite declarata, TERMINUS dicitur: est enim propositionis (de qua infra) ΟΡΟΣ five extremum.

Est igitur TERMINUS, oratio quæ rem vel ideam exponit simpliciter, nihil autem de ipsâ afferit aut affirmans aut negans: ut “homo, lapis.”

Cum idea quælibet, vel unam rem designet five individuum, ut “Socrates, Bucephalus, Hoc Rubrum;” vel plures communis quodam similitudinis vinculo inter se connexas, ut “homo, equus, rubrum;” vocatur illa, idea SINGULARIS five PARTICU-

LARIS, hæc vero UNIVERSALIS five COMMUNIS.

Proinde vox simplex five terminus est vel SINGULARIS vel COMMUNIS: declarat altera singularem ideam, et rem unam five individuum, ut "Socrates;" altera communem, res plures scilicet, diversas numero, naturâ tamen five proprietatibus quibusdam similes, ut "homo, animal."

Intimam quidem rerum naturam et proprietates universas investigare, captum * humanum superat; naturam vero apparentem notare proprietatesque primarias quibus conveniunt singulæ inter se aut discrepant, et secundum eas in CLASSES quasdam distribuere, vulgus hominum docuit vita com-
munis ^{usus} _{instans} studium: proprietates hæc primarias classis cujusque ESSENTIAM vocant.

* Vide LOCKE'S ESSAY ON HUMAN UNDERSTANDING, III. 6. ubi, pro more, mentis humanæ vires acute explicat, irridet scholasticos, ARISTOTELEM et faniores logicos exagitat (ut videtur) immeritò.

founder Logician

*Ordinary
class of Men*

Res autem diversæ numero, naturâ five proprietatibus quibusdam fimiles, inter se conveniunt vel secundum ESSENTIAM TOTAM ; vel secundum PARTEM ; vel secundum aliquid ESSENTIÆ CONJUNCTUM, five NECESSARIO five CONTINGENTER. Si conveniant secundum essentiam totam, numero tantum differunt, et sunt sub eâdem SPECIE ; ut “Socrates, Plato, Aristoteles.” Si conveniant secundum partem essentiæ, numero differunt atque etiam specie, sunt tamen sub eodem GENERE ; ut “Socrates, Bucephalus :” quod sint animalia, conveniunt ; quod sint, alter ratione præditus, alter rationis expers, differunt. Id vero in quo differunt, DIFFERENTIA dicitur ; ut “rationalis, irrationalis. Sin autem conveniant secundum aliquid essentiæ conjunctum necessario, id PROPRIUM dicitur : ut “dolere animalis, ridere hominis.” Si conveniant denique secundum aliquid essentiæ conjunctum contingenter, id ACCIDENS dicitur ; ut “albedo domûs, doctrina hominis.”

Omnes itaque ideæ universales, et proinde omnes voces communes, ad quinque classes

commode referuntur; quas quidem, cum vox quælibet communis de pluribus ΚΑΤΗΓΟΡΕΙΣΘΑΙ possit five PRÆDICARI, κατ' ἐξοχὴν CATEGOREMATA five PRÆDICABILIA vocant: sunt autem GENUS, SPECIES, DIFFERENTIA, PROPRIUM, ACCIDENS.

GENUS ita fere definitur, ut sit vox communis quæ prædicatur de pluribus quatenus SPECIE differentibus; ut “animal de
“homine et bruto:”

SPECIES, vox communis quæ prædicatur de pluribus quatenus NUMERO TANTUM differentibus; ut “homo de Platone et So-
“crate:”

DIFFERENTIA, vox communis quæ prædicatur de pluribus specie vel numero differentibus, SECUNDUM ESSENTIAM CONSTITUTIVE; ut “sensitivum de homine et
“bruto,” quorum animalitatem complet et constituit; “rationale pariter de Platone et
“Socrate,” quorum humanitatem:

PROPRIUM, vox communis quæ prædicatur de pluribus specie vel numero differentibus, **SECUNDUM ESSENTIAM CONSECUTIVE**; ut “dolore de homine et bruto,” quorum animalitatem consequitur; “ridere de Platone et Socrate,” quorum humanitatem :

ACCIDENS, vox communis quæ prædicatur de pluribus specie vel numero differentibus, **EXTRA ESSENTIAM**; ut “albedo de homine, bruto, Platone, Socrate;” quorum animalitatem aut humanitatem nec constituit neque consequitur.

Species est vel SUBALTERNA vel INFIMA: subalterna dicitur, quæ, cum sit superiorum habitâ ratione species, inferiorum habitâ ratione est genus; infima, quæ, cum nulla sit inferior species, pro genere haberi nequit.

Genus pariter est vel SUBALTERNUM vel SUMMUM: subalternum dicitur, quod habitâ vicissim superiorum et inferiorum ratione, pro genere vel pro specie haberi potest; sum-

mum, quod, cum nullum sit superius genus, pro specie haberi nequit.

CUM res vel idea particularis quælibet, et proinde vox omnis singularis, primùm ad SPECIEM aliquam INFIMAM, deinde ad SPECIES et GENERA SUBALTERNA, postremo ad GENUS aliquod SUMMUM, revocari possit; si quis summorum generum ordinem quendam numerumque definitum statuerit, ille SERIEM extemplo dederit in quam res vel idea et vox simplex quælibet idonee et utiliter referatur.

Hujusmodi SERIEM aut excogitavit primus, aut perfecit, ARISTOTELES; quam pluris æstimarunt Veteres, minoris Neoterici. Decernebat vir acutissimus ens omne vel SUBSTANTIAM esse, vel ACCIDENS five MODUM: (quod quidem et Neotericis placet:) accidentium novem esse summa genera: decem hæc classes vocabat CATEGORIAS five PRÆDICAMENTA.

[II]

SUBSTANTIA est substratum illud, (quod cogitatione melius possumus quam oratione complecti,) in quo, utpote in sede suâ et fundamento, inhærent omnes rei cujuslibet proprietates : Vel

Est res ipsa quatenus ex omnibus suis proprietatibus composita ; ut “ aurum, aqua.” *

ACCIDENS vero five MODUS est rei proprietas, quæ in aliqua substantiâ inhæret, nec sine ipsâ potest existere ; ut “ flavum, “ fluidum, rotundum.”

PRÆDICAMENTA sunt SUBSTANTIA, QUANTITAS, QUALITAS, RELATIO, ACTIO, PASSIO, UBI, QUANDO, SITUS, HABITUS.

SUBSTANTIA vulgo ita definitur, ut sit ens per se subsistens et substans accidentibus ; ut “ homo, equus, ferrum :”

QUANTITAS similiter, — accidens

* Vide LOCKE'S ESSAY, II. 23.

per quod substantia quanta vel quōta dicitur ;
ut “ fefquipedalis, uncia, tres :”

QUALITAS — per quod aliqui quales
effe dicuntur ; ut “ doctus, ingeniofus, albus :”

RELATIO — respectus rei unius ad
aliam, in quo quidem confiftit totum 70
Esse utriusque ; ut “ duplum et dimidium,
“ pater et filius :”

ACTIO — fluxus virium agentis in pa-
tiens ; ut “ fecare, verberare :”

PASSIO — actionis receptio ; ut “ fe-
“ cari, vapulare :”

UBI — loci notatio, rei personæ vel
facto accommodata ; “ me videbis ad Phi-
“ lippos :”

QUANDO — temporis notatio, rei
personæ vel facti accommodata ; “ cras hoc
“ fiet :”

SITUS — rei positio, tum respectu

suarum partium inter se, tum loci aliarumque rerum.

HABITUS — rerum externarum habitio, ut vestium, ornamentorum, opum.

CUM vox sit signum rei vel ideæ ex instituto vicarium, si parum perspicue declaret rem vel ideam cujus vice fungitur, explicari debet; si sit obscura, **DEFINIENDO**; si autem ambigua, **DIVIDENDO**. Sæpe etiam res ipsa vel idea utiliter explanari potest: **DEFINITUR** enim ignota, multiplex **DIVIDITUR**.

DEFINITIO VOCIS five **NOMINIS** est oratio rem vel ideam indicans pro qua subjicitur vox definita. Fit vel per vocem notio^{rem} vel per etymologiam.

DEFINITIO REI est oratio rei naturam explicans. Fit autem per genus et differentiam; vel per propria; vel denique, modo plene cumulateque enumerentur, per accidentia.

Bene definiendi LEGES PRIMARIÆ. 1. Definitio fit adæquata definito. 2. Per se clarior fit et notior definito. 3. Justo vocum propriarum numero absolvatur.

DIVISIO VOCIS, quæ et distinctio dicitur, est vocis in varia sua significata distributio.

DIVISIO REI est totius in suas partes distributio : nempe vel

Totius UNIVERSALIS in partes *subordinate* SUBJECTAS ; ut “ animalis in hominem et pecudem : ” vel

Totius ESSENTIALIS in partes CONSTITUENTES ; ut “ hominis in corpus et animam : ” vel denique

Totius INTEGRI in partes COMPONENTES ; ut “ centum in monades ; arboris in truncum, ramos, &c. ”

Bene dividendi LEGES PRIMARIÆ. 1. Dividentia sigillatim minus contineant quam divisum. 2. Dividentia conjunctim plus mi-

nusve ne contineant quam divisum. 3. Membra divisionis sint opposita.

SUNT quædam vocum simplicium classes, quas imprimis expedit notare, definire, dividere. Vox enim simplex est pro diverso usu et ratione, finita, infinita : positiva, privativa, negativa : univoca, æquivoca, analoga : concreta, abstracta : conveniens, opposita : primæ intentionis, secundæ intentionis.

VOX FINITA unam rem vel rerum classem designat ; ut “ homo : ”

VOX INFINITA res omnes indicat præter illam unam ; ut “ non-homo.”

VOX POSITIVA significat rem quasi præsentem ; ut “ videns : ”

VOX PRIVATIVA rem denotat quasi absentem a subiecto capaci ; ut “ cæcatus, de homine : ”

NEGATIVA autem quasi absentem a subiecto incapaci ; ut “ cæcus, de lapide.”

VOX UNIVOCA est cujus una significatio æque convenit multis ; ut “ animal homini, equo, leoni :”

VOX ÆQUIVOCA est cujus diversæ significationes æque conveniunt multis ; ut “ gal-
lus homini et avi :”

VOX ANALOGA est cujus una significatio convenit multis inæqualiter ; ut “ pes, parti
corporis humani et montis radicibus.”

VOX CONCRETA rem significat quasi suo
subiecto implicitam ; ut “ candidus :”

ABSTRACTA vero quasi a suo subiecto
exemptam ; ut “ candor.”

Voces CONVENIENTES sunt quæ possunt
simul dici de eodem ; OPPOSITÆ quæ non
item.

ad. Wallis 62 Oppositio vocum simplicium est vel¹ RE-
Log. Coll. LATIVA, inter relata ; ut “ pater et fi-
lius :” vel² CONTRARIA, inter qualitates
se mutuo pellentes ; ut “ malum et bonum,
“ par et impar :” vel³ PRIVATIVA, inter
habitionem et privationem ; ut “ videns et

“cæcatus :” vel **CONTRADICTORIA**, interpositionem et negationem ; ut “homo et non-homo, sedere et non-sedere.” Admittunt prima et tertia **MEDIUM ABNEGATIONIS**, non autem **PARTICIPATIONIS** : quarta **NEUTRUM** : secunda aliàs **NEUTRUM**, aliàs **UTRUMQUE**.

Vox denique **PRIMÆ INTENTIONIS** est vox popularis in communi usu posita ; ut “prædico :”

Vox **SECUNDÆ INTENTIONIS** est vox artis, quam de communi sermone sumptam recudit philosophia ; ut “prædicabile.”

C A P. II.

DE VOCE COMPLEXA SIVE JUDICIO.

VOX complexa, five judicium verbis rite declaratum, PROPOSITIO vocatur five ENUNCIATIO. Prius enim habitâ duarum rerum vel idearum inter se comparatione, PROPONITUR five ENUNCIATUR eas vel convenire mutuo vel differre.

Est igitur PROPOSITIO, oratio quæ aliquid de aliquo asserit: “ homo est animal.”

^{compre}
^{hens} TRES adeo PARTES five terminos complectitur; SUBJECTUM, PRÆDICATUM, (quæ extrema vocantur) COPULAM.

SUBJECTUM est terminus de quo aliquid asseritur five prædicatur: “ homo.”

PRÆDICATUM est terminus qui de altero
asseritur sive prædicatur : “ animal.”

COPULA est terminus qui subjectum cum
prædicato connectit, in qua quidem ipsa con-
tinetur assertio : “ Est.”

Prædicatum, cum sit plerumque generale *larger extent*
quiddam adeoque ambitûs amplioris, termi- *more compre-*
nus MAJOR appellatur : *hen sive*

Subjectum pariter, cum sit fere speciale
quiddam et angustioris ambitûs, ob eam rem
MINOR dicitur.

Subjectum prædicatum et copula sunt
propositionis partes ESSENTIALES, quando-
quidem est ORATIO ALIQUID DE ALIQUO
ASSERENS. Cum autem fieri possit, ut ali-
quid asseratur de aliquo, QUOAD PARTEM
vel TOTUM, sunt aliæ partes NON-ESSEN-
TIALES, quæ assertioni limites quosdam
modumque statuunt ; ut “ omnis, aliquis.”
restriction

Propositio secundum SUBSTANTIAM
D

dividitur in SIMPLICEM five CATEGORICAM, et COMPOSITAM five late sumptam HYPOTHETICAM.

Propositio SIMPLEX five CATEGORICA aliquid de aliquo, unicâ prædicatione, asserit, absolute et simpliciter.

Propositio categorica est vel PURA vel MODALIS : hæc modum statuit quo terminus major de minore prædicatur ; illa non item : “ homo est animal : ” “ necesse est “ hominem esse animal.”

Modi autem PRÆDICATIONIS sunt DUO : conveniunt enim res inter se vel differunt, aut NECESSARIO, aut CONTINGENTER.

Propositio modalis in puram mutatur, si modus fiat prædicatum, et pars residua subiectum ; “ hominem - esse - animal est necesse : ” vel melius, si modus prædicato inferatur adverbialiter ; “ homo est necessario-animal.”

Propositio categorica secundum QUALI-

TATEM dividitur in **AFFIRMATIVAM** et **NEGATIVAM** : quarum altera copulâ affirmativâ utitur, altera negativâ ; altera res inter se convenire asserit, altera differe.

Propositio categorica secundum **QUAN-**^{Log. ax. 123}
TITATEM est **UNIVERSALIS**, **PARTICULARIS**, **INDEFINITA**, **SINGULARIS**.

Propositio **UNIVERSALIS** est, cujus subjectum est vox communis cum signo universalis : “ omnis homo est animal.”

Propositio **PARTICULARIS** pro subjecto utitur voce communi cum signo particulari : “ aliquis homo est doctus.”

Propositio **INDEFINITA** est, cujus subjectum est vox communis sine signo : “ homo est animal.”

Propositio **SINGULARIS** est, cujus subjectum est vox singularis : “ Socrates est philosophus.”

Nimirum propositio UNIVERSALIS prædicat de suo subjecto TOTO, PARTICULARIS de PARTE ejusdem :

Proinde INDEFINITA in^x materiâ necessariâ ÆQUIPOLLET UNIVERSALI; loqui enim intelligitur, ut potuit, de subjecto TOTO: PARTICULARI autem in materiâ contingenti; loqui enim sumitur, ut debuit, de PARTE tantum. SINGULARIS vero semper ÆQUIPOLLET UNIVERSALI; nam prædicat de individuo, adeo de TOTO.

Omnis igitur propositio categorica est UNIVERSALIS AFFIRMATIVA, UNIVERSALIS NEGATIVA, PARTICULARIS AFFIRMATIVA, PARTICULARIS NEGATIVA.

Terminus PRO TOTO POSITUS, cum ponatur necessarie pro partibus in quas distribui possit universis, ob eam rem DISTRIBUTUI dicitur.

In propositione UNIVERSALI AFFIRMATIVA subjectum solum distribuitur: ^{omnis homo} est animal

x materia est triplex. Log. oxon. 122
 1. necessaria, cum prædicatum necessario affirmatur de subjecto: ut Homo est animal
 2. impossibile, cum impossibile est prædicatum affirmari de subjecto: ut Homo est Bos.
 3. Contingens, cum prædicatum medio quodammodo se habet ad subjectum, i.e. potest esse vel non esse: ut Homo est deus.

In UNIVERSALI NEGATIVA subjectum
et prædicatum : *Nullus lapis est animal*

In PARTICULARI AFFIRMATIVA
neutrum : *aliquis homo est doctus*

In PARTICULARI NEGATIVA solum
prædicatum. *Aliquis homo non est doctus*

Propositio categorica secundum QUALI-
TATEM REI, si ipsam spectes, VERA est
aut FALSA ; si mentem percipientis, EVI-
DENS aut NON-EVIDENS.

Propositio VERA res vel ideas inter se
convenire asserit quæ conveniunt, differre
quæ differunt.

Propositio FALSA res vel ideas inter se
convenire asserit quæ differunt, differre quæ
conveniunt.

Propositio EVIDENS est, cui mens hu-
mana, si diligenter ipsam intueatur, non po-
test non assentire : “ Quod agit est.” “ Idem
“ non potest simul esse et non esse.”

Propositio NON-EVIDENS est, cui mens humana, si diligenter ipsam intueatur, nec plane assentire se coactam sentit, neque potest plane dissentire : “ trianguli tres interiores anguli æquales sunt duobus rectis.”

Propositio non-evidens est PROBABILIS vel IMPROBABILIS.

Propositio PROBABILIS est, cum mens ad assentiendum se proniorem sentit, quam ad dissentiendum ; “ parentes diligunt liberos :”

IMPROBABILIS contra ; “ plus diligunt liberi parentes quam parentes liberos.”

Propositio evidens, utpote iudicio satis illustrata, DISCURSUM NON POSTULAT ; est enim duarum rerum vel idearum inter se comparatio, quæ per tertiam quandam aut omnino, aut saltem melius, fieri non potest. Contra

Propositio non-evidens DISCURSUM POSTULAT ; est enim duarum rerum vel idea-

rum inter se comparatio, quæ sine tertiâ quâdam commode fieri non potest.

Propositionem evidentem a non-evidenti distinguit **ASSENSIO NECESSARIA**, quam mens sine dolore quodam et reatu ^{involuntario} denegare aut retinere nequit. Hujus autem assensionis, per quam res vel ideas inter se convenire censemus aut differre, iidem plane sunt atque ipsarum idearum fontes, **SENSATIO** scilicet et **REFLECTIO**: alterius ope "rubrum colorem percipimus," et "judicamus rubrum non esse violaceum;" alterius pariter "spem percipimus," et "judicamus spem a timore esse diversissimam."

PROPOSITIONIS categoricæ sunt **AFFECTIONES DUÆ** quas notâsse non pœnitebit: **OPPOSITIO** scilicet et **CONVERSIO**.

OPPOSITIO PROPOSITIONUM est cum duæ propositiones, iisdem utentes extremis, quantitate tamen aut qualitate aut utrâque discrepant. Est autem **CONTRA-**

DICTIONARIA, CONTRARIA, SUBCONTRARIA, SUBALTERNA.

Oppositio CONTRADICTORIA est inter propositiones duas tum quantitate tum qualitate discrepantes.

Oppositio CONTRARIA est inter universales duas qualitate discrepantes.

Oppositio SUBCONTRARIA est inter particulares duas qualitate discrepantes.

Oppositio SUBALTERNA est inter propositiones duas qualitate convenientes, quantitate discrepantes : quarum universalis SUBALTERNANS, particularis SUBALTERNATA, dicitur.

Propositiones contradictoriæ nunquam sunt simul veræ aut simul falsæ : contrariæ nunquam simul veræ, in materiâ contingenti semper simul falsæ : subcontrariæ nunquam simul falsæ, in materiâ contingenti semper

simul veræ : in subalternis, universalem veram sequitur vera particularis ; particularem falsam falsa universalis.

CONVERSIO PROPOSITIONUM est cum extrema ita cum se invicem locum officiumque mutant, ut ex verâ propositione conversâ nascatur vera convertens : quod fiet continuo, MODO EXTREMUM IN UNA NON DISTRIBUTUM NE DISTRIBUTUR IN ALTERA.

Si fervetur quantitas, SIMPLEX dicitur ; si minuatur, PER ACCIDENS.

Nullus homo est animal

Universali negativæ competit conversio simplex, quia EXTREMORUM DISTRIBUTUR UTRUMQUE ; particulari etiam affirmativæ, quia NEUTRUM : *aliquis homo non est doctus*

Universali affirmativæ non competit ; quia SUBJECTUM SOLUM DISTRIBUTUR : convertitur autem per accidens, videlicet per conversionem suæ SUBALTERNATÆ : quod quidem et universali negativæ licet.

Particularis negativa nec simpliciter convertitur, nam **DISTRIBUIT PRÆDICATUM SOLUM** : nec per accidens, nam non habet **SUBALTERNATAM** : neque alio modo præterquam obscuro et inutili.

Propositio **COMPOSITA**, five **HYPOTHETICA** late sumpta, plures complectitur categoricas per conjunctionem aliquam inter se connexas ; proinde aliquid de aliquo, plus unicâ prædicatione, sub conditione asserit.

Est autem vel **CONDITIONALIS** five **HYPOTHETICA** stricte sumpta, vel **DISJUNCTIVA** : nam cæteras aut ablegandas esse placet aut huc saltem referendas.

Propositio **CONDITIONALIS**, five **HYPOTHETICA** stricte sumpta, plures complectitur categoricas per conjunctionem conditionalem inter se connexas : “ si quis faciat est beatus.”

Præmissâ conditione asserit : conditio **ANTECEDENS**, assertio **CONSEQUENS** vocatur ; harum inter se connexio, **CONSEQUENTIA** :

propositio pro verâ habetur, cujus vera est consequentia.

Propositio **DISJUNCTIVA** plures complectitur categoricas per conjunctionem disjunctivam inter se connexas : “ aut Socrates
“ sapit aut est miser.”

Sub implicitâ conditione asserit, nimirum ex pluribus oppositis unum : propositio pro verâ habetur, in qua vera est oppositio.

Propositio quælibet composita ad simplicem pro re natâ potest revocari ; disjunctiva quidem prius ad conditionalem, conditionalis directe ad simplicem.

C A P. III.

DE VOCE DECOMPLEXA SIVE DISCURSU.

VOX decomplexa, sive discursus verbis rite declaratus, SYLLOGISMUS dicitur. Prius enim habitâ duarum rerum vel idearum ad tertiam quandam comparatione ΣΥΛΛΟΓΙΖΕΤΑΙ ΤΙΣ, sive subductâ ratione colligit, eas inter se vel convenire vel differre.

Est igitur SYLLOGISMUS oratio quæ, præmissâ utriusque cum tertio aliquo comparatione, aliquid de aliquo asserit :

“ Omnis homo est animal :

“ Socrates est homo : ergo

“ Socrates est animal.”

TRES adeo TERMINOS complectitur : MINOREM, MAJOREM, (quæ extrema appellantur) MEDIUM.

MINOR syllogismi terminus est de quo aliquid asseritur five prædicatur : “ Socrates.”

MAJOR est qui de altero asseritur five prædicatur : “ animal.”

MEDIUS est quicum uterque seorsum erat comparatus : “ homo.”

Proinde TRES etiam PROPOSITIONES continet : PRÆMISSAM MAJOREM, PRÆMISSAM MINOREM, CONCLUSIONEM.

PRÆMISSA MAJOR est propositio in qua major syllogismi terminus cum medio comparatur : “ omnis homo est animal.”

PRÆMISSA MINOR, in qua minor cum medio comparatur : “ Socrates est homo.”

CONCLUSIO, in qua major cum minore : “ Socrates est animal.”

Major itaque syllogismi terminus est prædicatum conclusionis ; minor subjectum conclusionis : medius conclusionem non ingreditur.

Præmissa major simpliciter PROPOSITIO, præmissa minor ASSUMPTIO, cognominatur: propositio autem quæ in syllogismo conclusio, extra syllogismum QUÆSTIO sive PROBLEMA, dicitur.

PRINCIPIA in quibus fundatur vis universa syllogismi :

I. Quæ conveniunt in uno aliquo eodemque tertio, ea conveniunt inter se.

II. Quorum unum convenit, alterum differt, uni et eidem tertio, ea differunt inter se.

III. Quæ non conveniunt in uno aliquo eodemque tertio, ea non conveniunt inter se.

IV. Quorum neutri inest quod non sit in altero, ea non differunt inter se.

V. Quæ non probantur convenire in uno aliquo eodemque tertio, ea non probantur convenire inter se.

VI. De quibus non probatur, convenire

unum eidem alicui tertio cui alterum differt,
ea non probantur differre inter se.

Ex hisce principiis deducuntur perfecti
syllogismi CANONES: videlicet

I. In omni syllogismo sunt tres, et tres
tantum, termini.

II. In omni syllogismo sunt tres, et tres
tantum, propositiones.

III. Ancipiti medio nihil conficitur.

IV. Medium non distributum est anceps:
quare

V. Medium in præmissis semel ad mini-
mum distribui debet: sufficit tamen si vel
semel distribuatur.

VI. Processus ab extremo non distributo in
præmissis ad idem distributum in conclusione
vitiosus est.

VII. Præmissis, negantibus nihil probatur.

X VIII. Si præmissarum altera sit negativa,
erit etiam conclusio: contra

vid. Log. Coll.
Watts p. 286
Aldrich
p. 29
Burgess.
p. 170

vid. Log.
Coll.
Log. Breu.
p. 153.

*nullus lapis est homo
nullum animal est homo
nullum prænec est homo*

*Nulla animalia sunt sensu vacua
Omnes homines sunt animalia.
Nulli homines sunt sensu vacui*

ix. Si conclusio sit negativa, erit etiam altera præmissarum.

x. Præmissis particularibus nihil probatur.

*Quodam substantia est sensu f.
modum animal est substantia a
modum animal est sensu*

xi. Si præmissarum altera particularis sit, particularis erit conclusio. *vid. Log. Coll. sub 1ma fig.*

xii. Quod si conclusio particularis sit, non contra sequitur ut præmissarum altera sit particularis. *Nullus homo est irrationalis
Omnis homo est animal
ergo. Aliquod animal non est irrationalis*

FIGURA syllogismi est variata medii termini cum extremis dispositio quoad subjectionem et prædicationem. Est autem TRIPLEX: nam medius terminus aut subjectum erit præmissæ majoris et prædicatum minoris, quæ FIGURA PRIMA; aut utriusque prædicatum, quæ SECUNDA; aut utriusque subjectum, quæ TERTIA, dicitur.

MODUS syllogismi est variata propositionum determinatio quoad quantitatem et qualitatem.

Cum plane diversæ esse possint quantitas et qualitas propositionum, et medium cum

extremis varie conferri, exinde oriuntur multiplices syllogismorum formæ; quarum alias abjiciunt dialectici, alias retinent, literulis quibusdam versiculisque consignantes. Quem juvant hæc artis logicæ præcepta spinosiora, adeat scholasticos. Sciat interim syllogismum quemlibet secundum prædictos canones rite instructum, cujuscunque modi aut figuræ fuerit, utilem esse et legitimum; non ita instructum, falsum esse pariter et inutilem.

Sunt autem cujusque figuræ leges quædam speciales, quas non pigebit meminisse: scilicet

In FIGURA PRIMA præmissa major est ^{vid} universalis, minor affirmativa: *Log. Coll.*

In FIGURA SECUNDA major itidem universalis, præmissarum altera negativa: *ibid.*

In FIGURA TERTIA minor est affirmativa, conclusio particularis.

SYLLOGISMUS IMPERFECTUS de legitimâ formâ deflectit paululum, veris ta-
deviatur F

men syllogismi principis nititur, et ad ipsam formam potest revocari. Hujusmodi syllogismorum plures sunt species; nempe ENTHYMEMA, SORITES, SYLLOGISMUS HYPOTHETICUS, SYLLOGISMUS DISJUNCTIVUS, SYLLOGISMUS MODALIS, INDUCTIO, EXEMPLUM, DILEMMA.

vid. Duncan
Pag. 237
Bergsd.
p. 192

ENTHYMEMA est syllogismus re et mente perfectus, voce tantum imperfectus; cujus præmissarum una reticetur: altera ANTECEDENS dicitur, conclusio CONSEQUENS:

omne animal est vivum

Homo est animal *omnis homo est animal*
ergo. *est vivum* Socrates est homo: ergo

"Socrates est animal."

Everything is a man. *Every man is mortal.*
Therefore Every thing is mortal

Prolatâ quæ reticetur propositione, ad legitimam formam revocatur.

Socrates est Philosophus. ergo aliquis Atheniensis est Phil. deest minor. vid. Socrat. est Athen.

vid. Duncan
p. 242.

maths. 304

vid. Log. Coll.

SORITES est series vel cumulus propositionum, quarum prioris prædicatum fit subiectum sequentis ordine continuo, donec tandem subiectum primæ cum prædicato postremæ contuleris. Vel est catena enthyme-

God is omnipotent.

An omnipotent Being can do every thing possible
He that can do every possible can do whatever
involves not a contradiction.
Therefore God can do whatever involves not a
Contradiction. Duncan. 242.

Rom. 8. 29. Whom he foreknew those he predestinated
 whom he predestinated he called
 whom he called he justified
 whom he justified he glorified.
 Therefore whom [he] foreknew he glorified

matum ex unâ propositione nata, quorum
 omnium, præterquam postremi, reticetur
 consequens :

*omne animal est vivens
 Omnis homo est animal*

1 "Omnis homo est animal *Ergo, omnis homo est vivens*

1 "Omne animal est vivens: *omne vivens est corpus*

1 ["Ergo omnis homo est vivens." *omnis homo est vivens
 Ergo, omnis homo est corpus*

1 "Omne vivens est corpus :

1 ["Ergo omnis homo est corpus." *omne corpus est substantia*

1 "Omne corpus est substantia: *omnis homo est*

"Ergo omnis homo est substantia. *corpus*

Ergo, omnis homo est substantia

Facile revocatur, vel prius ad imperfectam
 enthymematis formam, vel directe ad legiti-
 mam syllogismi.

SYLLOGISMUS HYPOTHETICUS

est qui unam habet vel plures propositiones
 hypotheticas stricte sumptas :

"Si quis sit philosophus, sapit :

"Si quis sapiat, est beatus : ergo

"Si quis sit philosophus, est beatus."

“ Si Socrates sapit, est beatus :

“ Sed Socrates sapit : ergo

“ Socrates est beatus.”

Syllogismi hypothetici CANONES PROPRII : 1. Positâ antecedente recte ponitur consequens. 2. Sublatâ consequente recte tollitur antecedens. 3. Sublatâ antecedente, vel positâ consequente, nihil recte colligitur.

*vid. Log.
o. con. 164*

*Burgers. 198
analis. 213*

SYLLOGISMUS DISJUNCTIVUS est

qui majorem habet disjunctivam :

“ Aut Socrates sapit, aut est miser :

“ Sed Socrates non sapit : ergo

“ Socrates est miser.”

Syllogismi disjunctivi CANON PROPRIUS : Sublatâ unâ parte, cæterisve si plures sint, recte ponitur residua. Et, si modo partes ita sint inter se oppositæ ut nequeant simul consistere, VI MATERIÆ positâ unâ cæterisve recte tollitur residua.

Horum uterque ad legitimam formam revocatur, redactâ in simplicem propositionem quaque compositâ.

SYLLOGISMUS MODALIS est qui unam habet vel plures propositiones modales :

“ Neceſſe eſt hominem eſſe animal rationale :

“ Poſſibile eſt animal rationale peccare : ergo

“ Poſſibile eſt hominem peccare.”

Mutentur modales in puras, et fiet legitimus ſyllogiſmus.

INDUCTIO eſt enthymema quod a partibus ſatis enumeratis inferit de toto : præcipue autem a ſingularibus ſive individuis de univerſis :

“ Mercurius, Venus, etc. lucem a ſole mutantur : ergo

“ Omnes planetæ lucem a ſole mutantur.”

EXEMPLUM eſt enthymema quod a parte notiore inferit de parte ſimili ignotiore : præcipue autem a ſingulari de ſingulari ſimili :

“ Terra eſt habitabilis : ergo

“ Jupiter eſt habitabilis.”

*Doncain 244
Wallis. 198*

158

“ C. Julius Cæsar erat patriæ paricida :

“ Ergo erit C. Octavius.”

Progreditur legitimus syllogismus A TOTO
AD PARTES : inductio A PARTIBUS AD
TOTUM : exemplum A PARTE AD PAR-
TEM. Optime omnium PRIMUS, ubi ma-
teria competit : utiliter ALTERA, præsertim
in physicâ : TERTIUM non male, ut in re-
bus œconomicis, politicis, historicis, etc.

*vid. Math.
12. 302
Coll. Log.
Axiom. 246
Log. Alex.
2
Axiom. 217*

DILEMMA est syllogismus imperfectus
pro majore habens, aut propositionem dis-
junctivam ; aut plures hypotheticas disjunc-
tive oppositas ; aut unam denique hypothe-
ticam cum consequente disjunctivâ : pro mi-
nore, partem ceperit adversarius utram libet :
premitur utrinque : neutra igitur tuenda :
itaque deferenda est quæstio in conclusione.
Est quidem INDUCTIO NEGATIVA.

“ Ducenda est uxor aut formosa aut deformis :

“ Vis formosam ? habebis ΚΟΙΝΗΝ :

“ Vis deformem ? habebis ΠΟΙΝΗΝ :

“ Ergo non ducenda est uxor.”

“ Si uxorem duxeris formosam, habebis
KOINH N; si deformem, ΠOINH N:

“ Utram mavis accipe :” Neutram.

“ Ergo non ducenda est uxor.”

“ Si planta sit animal, est vel homo vel
brutum :

“ Sed certe est nec homo nec brutum :

“ Ergo planta non est animal.”

SYLLOGISMI CUJUSLIBET IMPERFECTI
CANON GENERALIS esto : Eatenus perfecti
syllogismi officio fungitur, quatenus ad legi-
timam ejusdem formam redigi potuerit.

SYLLOGISMUS ad canonas rite exactus
e veris præmissis veram conclusionem eliciet.
Est autem syllogismorum genus, qui ad nor-
mam exacti videntur, nec sunt; nempe SYL-
LOGISMI SOPHISTICI.

Horum FINIS est, ita futilibus quibus-
dam fallaciis adversarium capere, ut vel se-
ipsum REDARGUAT; vel FALSUM aliquid

Waller. 219

concedat, aut saltem PARADOXUM ; vel SO-
DOECISMUM faciat ; vel denique NUGE-
TUR. Hæ sunt scilicet QUINQUE SOPHIS-
TARUM METÆ ; quorum arma sic instructa
proponit Dialectica, non utenda quidem, sed
declinanda :

FALLACIÆ sunt in dictione sex, extra
dictionem septem.

IN DITIONE.

I. Fallacia ÆQUIVOCATIONIS nasci-
tur ex voce simplici ambiguâ :

“ Canis est animal :

“ Sirius est canis : ergo

“ Sirius est animal.”

Solvitur diversas vocis ambiguæ significatio-
nes notando.

II. Fallacia AMPHIBOLIÆ nascitur ex
propositione ambiguâ, cujus voces simplices
non sunt ambiguæ :

“ Quod tangitur a Socrate, illud sentit :

“ Columna tangitur a Socrate : ergo

“ Columna sentit.”

encl. Coll.

Log.

Aldrich. 82

Wallis 220

Burgersd. 262

Coll. Log.

Wallis 221

62

Solvitur ambiguam propositionem explicando.

III. Fallacia COMPOSITIONIS fit, cum *Aldrich 87*
datum in sensu diviso sumitur in composito :

- “ Duo et tria sunt par et impar :
- “ Quinque sunt duo et tria : ergo
- “ Quinque sunt par et impar.” Contra

IV. Fallacia DIVISIONIS fit cum datum
in sensu composito sumitur in diviso : *ibid.*

- “ Planetæ sunt septem :
- “ Mars et Venus sunt planetæ : ergo
- “ Mars et Venus sunt septem.”

Solvuntur facto inter sensum divisum et compositum discrimine.

V. Fallacia ACCENTUS five PROSO-
DIÆ nascitur a simili scribendi vel pro-
nunciandi modo :

- “ Quod editur ab in ventrem :
- “ Liber editur : etc.” *Holl 203*

VI. Fallacia FIGURÆ DICTIONIS *Wallis 224*
oritur a dictionum similitudine vel analogiâ,
five logica res agitur five grammatica :

“Telum est NEUTRALE : ergo sagitta.”

“Verberare est ACTIO : ergo et vapulare.”

Omnes fallaciæ prædictæ peccant, vel in canonem primum, vel tertium, vel utrumque.

EXTRA DITIONEM.

I. Fallacia ACCIDENTIS fit, cum datum de essentiali sumitur de accidentali :

Aldrich 65

“Caro, quæ emitur, comeditur :

“Caro cruda emitur : ergo

“Caro cruda comeditur.”

Solvitur facto discrimine inter substantiam de qua major loquitur, et accidens de qua minor.

II. Fallacia A DICTO SECUNDUM QUID AD DICTUM SIMPLICITER fit, cum datum sub limitatione sumitur absolute :

Wallis 229

Coll. Log.

“Æthiops est albus dentes : ergo

“Æthiops est albus.”

III. Fallacia IGNORATIONIS ELEN-

Coll. Log.

CHI adversarii assertioni objicit, pro verâ

Aldrich 67

Wallis 224-229

eiusdem contradictoriâ, alteram quæ videtur esse, nec est :

“ Aliquis homo est doctus.”

“ Negatur.”

“ Therfites non est doctus : etc.”

Solvitur si, detectâ falsâ contradictoriâ, veram obtuleris.

IV. Fallacia A NON-CAUSA PRO CAUSA fit, cum sumitur comitans pro causâ, vel causa per accidens pro causâ per se :

Coll. Log

“ Quod inebriat, illicitum est :

“ Vinum inebriat : etc.”

Respuatur falsa causa ; adducatur germana.

V. Fallacia CONSEQUENTIS infert quod non sequitur ; præcipue vero cum male reciprocatur consecutio :

“ Homo sceleratus prosperâ fortunâ utitur :

“ ergo

“ Homo sceleratus rerum Gubernatori placet.”

Coll. Log

“ Omnis homo est animal : ergo

“ Omne animal est homo.”

Solvitur, si consequentiæ infirmitatem ostenderis.

Aldrich
89
Collins

VI. Fallacia PETITIONIS PRINCIPII est, cum ut datum assumitur id ipsum quod erat probandum : nimirum si quid probetur per seipsum, quæ vocatur petitio statim ; vel per synonymum ; vel per æque ignotum aut ignotius ; vel denique per circulum :

“ Quod non amisisti, habes :

“ Cornua non amisisti : etc.”

Ostendatur medium non esse a quæsito diversum, vel saltem ipso haud notius.

Collins
Aldrich
90

VII. Fallacia PLURIUM INTERROGATIONUM plures ita proponit quæstiones ut una esse videantur, nec tamen tuto negandæ simul nec affirmandæ :

“ Num fuere Flaccus et Maro poetæ lyrici ?

“ Numquid patrem verberare desisti ?

Respondeatur, non conjunctim omnibus, sed

singulis separatim. “Nec patrem verberavi, nec desii.”

SIN autem syllogismus, discussis hujusmodi fallaciis, rite et legitime instruat, tum denique conclusionis veritas sita erit in veritate præmissarum : quæ quidem quæstio ad MATERIAM syllogismi spectat. Habitâ igitur materiæ ratione syllogismus est duplex ; nempe APODICTICUS five DEMONSTRATIVUS, et TOPICUS five DIALECTICUS.

Syllogismus APODICTICUS five DEMONSTRATIVUS est, cujus præmissarum utraque est propositio evidens : vel cujus præmissarum una est propositio evidens, altera syllogismi demonstrativi jam facti conclusio, quam propositionem CERTAM commodè vocaveris : vel denique cujus præmissarum utraque est propositio certa : SYLLOGISMUS SCIENTIAM PARIENS.

Syllogismus TOPICUS five DIALECTICUS est, cujus præmissarum una est pro-

positio evidens vel certa, altera probabilis : vel cujus præmissarum utraque est propositio probabilis : vel denique cujus præmissarum una vel utraque est syllogismi dialectici jam facti conclusio : SYLLOGISMUS OPINIONEM PARIENS.

Uterque syllogismus duplici argumentatione utitur, DIRECTA scilicet sive OSTENSIVA, et OBLIQUA sive APAGOGICA.

Argumentatio OSTENSIVA rectè ad quæstionem confirmandam ducit. Sic efficitur, “ angulos ad basin trianguli isoscelis esse inter se æquales.”

Argumentatio APAGOGICA ad quæstionem confirmandam ducit, infirmando ejusdem contradictoriam, unde probat absurdi aliquid necessario secuturum. Sic efficitur, “ triangulum, qui duos habet angulos inter se æquales, esse isoscelem.”

SIC igitur mens humana triplici operatione VERITATEM sequitur, sive justam

rerum vel idearum inter se comparisonem. Operatio PRIMA res vel ideas inter se comparandas suppeditat: comparisonem instituit immediatam SECUNDA, mediatam TERTIA. Habitâ utrâvis comparatione PROPOSITIO nascitur: quæ, si ipsam spectes, aut VERA est aut FALSA; si mentem humanam, pro vario assensionis gradu variam induit VERISIMILITUDINEM: disparem exinde locum et auctoritatem obtinet, et diversa fortitur nomina. Est enim vel

EVIDENS PER REFLECTIONEM; “idem
“ non potest simul esse et non esse:” “quæ
“ conveniunt uni tertio conveniunt inter se:”
vel

EVIDENS PER SENSATIONEM; “ignis
“ urit:” “rubrum non est violaceum:” vel

CERTA, five conclusio syllogismi demonstrativi; “Deus est creator mundi:” “angulus in semicirculo est rectus:” vel

PROBABILIS PER MEDIUM, five con-

clusio syllogismi dialectici ; “ sol est centrum
“ mundi :” “ usura est licita :” vel denique

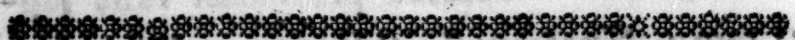
PROBABILIS PER SE ; “ parentes dili-
“ gunt liberos :” “ sol non est habitabilis.”

Propositio quælibet, priusquam pro verâ habeatur, secundum artis logicæ regulas explorari et probari debet. Exploras ipse, aut credis alteri qui se explorâsse profitetur, Euclidi puta, vel Aristoteli. Propositio tuâ ipsius arte coram confirmata argumentum ARTIFICIALE dicitur : propositio autem, quam pro verâ haberi postulas “ quoniam ita dixit “ Aristoteles,” argumentum INARTIFICIALE appellatur : a Stagiritâ quidem artificiose probata fuisse intelligitur, et inde vim argumenti et veritatis charactera mutuatur ; tu autem sine arte exhibes : AUCTORITATE pugnas, non ratione ; auctoris quidem ratione uteris, non tuâ.

Hinc oritur nova propositionis species, a prioribus tamen cogitatione potius quam re sejuncta, nempe propositio TESTIMONIO CONFIRMATA : “ sphæræ sunt inter se in

“ triplicatâ ratione suarum diametrorum :
 “ *Euclides.*” “ Colores prismatici sunt sep-
 “ tem : *Newtonus.*” “ Regnante Tib. Cæ-
 “ sare prædicabat Johannes Zachariæ filius :
 “ *D. Lucas Evangelista.*”

Hujusmodi propositionum usus multiplex
 est et gravis : SCIMUS enim paucissima ; non
 ita multa bene subductis rationibus OPINA-
 MUR ; pleraque aut ignoramus plane, aut
 CREDIMUS. Fides autem, satis firmo innixa
 testimonio, tum opinioni longe antecellit,
 tum etiam fere æquiparanda scientiæ est : si
 quis enim animum induxerit dubitare, an
 “ Romæ vixerit M. T. Cicero ;” “ an lucis
 “ radii sint refrangibiles Philadelphiæ ;” vix
 utique persuasum habuerit, “ seipsum cogi-
 “ tare,” aut “ trianguli tres interiores angu-
 “ los duobus rectis esse æquales.”

C O N C L U S I O.

HACTENUS Logica tres mentis operationes separatim curabat : habet autem præcepta quædam necessaria quæ simul spectant universas. Non enim si quis Apprehensionem, Judicium, Discursum, ad unguem castigaverit; idoneumque vocis simplicis, complexæ, decomplexæ, usum perfecte didicerit; fit statim peritus veri quærendi artifex : docendus adhuc, quo præsertim ordine disponenda sint hæc naturæ et artis instrumenta, qua ratione ad finem suum conjunctim dirigenda. Hæc dialecticæ instituta **METHODUS** vocari solent.

METHODUS est ratio terminos, propositiones, conclusiones, ad quamcunque quæstionem pertinentes, ita ordine continuo disponendi, ut veritas quam facillime clarissi-

*the greatest
nicety*

meque eluceat. Vel, ratio res quascunque intelligibiles ita disponendi, ut quam optime facillimeque aut invenire possis, aut inventas tradere.

Methodus est **SYNTHETICA** vel **ANALYTICA**.

Methodus **SYNTHETICA** progreditur a terminis ad propositiones, exinde ad conclusiones; sic "Mathesis definitiones exhibet, "axiomata, theoremata suo quæque ordine "innumera:" a principiis ad ea quæ ex iis componuntur; sic "Logica individua, species, genera, contemplatur;" "tractat "ideas, propositiones, syllogismos:" a mediis ad finem; "sic vir sapiens per virtutes "investigat felicitatem." Contra

Methodus **ANALYTICA** a conclusionibus descendit ad propositiones, ac deinceps ad terminos; "sic argumentorum seriem discutit Dialecticus:" a composito ad principia; "sic Anatomice humani corporis texturam indagatur," "reconditas corporum "naturalium particulas virtutesque, Alchy-

“mia :” a fine ad media ; “ sic præcepta
 “vivendi tradit Philosophia Moralis.”

professionis Methodo syntheticâ plerumque utuntur
 disciplinæ theoreticæ : analytica infervit ar-
 tibus et disciplinis practicis : sæpe autem u-
 træque procedunt meliùs ab utrisque pariter
 instructæ.

Veritatem investigantes methodo analyticâ
 fere utimur ; communicantes autem, plerum-
 que syntheticâ : illa igitur METHODUS IN-
 VENTIONIS, hæc METHODUS DOCTRINÆ,
instructioni cognominari solet.

In veritate communicandâ methodi LEGES
 PRIMARIÆ sunt, ut habeatur ratio I. BRE-
 VITATIS, ne quid redundet, ne quid desit.
 II. HARMONIÆ, ut partes singulæ inter se
 pulchre consentiant. III. OMOGENEIAS,
 ut ne quid tractetur, quod non attingit argu-
 mentum. IV. JUSTÆ CONSECUTIONIS, ut
 eo ordine succedant omnia, quem rerum na-
 tura postulat ; vel ita ut præcedant faciliora,
 lucem præbitura secuturis. V. DISTINCTI-
 ONIS, ut commodæ fiant partitiones et tran-

fitiones. VI. PERSPICUITATIS, ut vocibus et loquendi formulis utamur aptis et intellectu facillimis. VII. ^{monito} DECORI, ut pars parti, tam ornatu quam magnitudine, pro suâ cujusque dignitate, rite respondeat. VIII. MATERIÆ et FINIS; diversa enim argumenta aut consilia diversum plane ordinem et partitionem postulant.

DE USU LOGICÆ.

USUM logicæ generalem vidimus : tres mentis operationes describit et dirigit. Pars prima id agit, ut ideæ sint inter se distinctæ, in idoneas classes distributæ, vocibus signatæ aptis et perspicuis. Pars altera res vel ideas immediate inter se comparare docet, comparisonem verbis rite declarare, justam ab injustâ secernere. Pars tertia res vel ideas mediate inter se comparare docet, hujusmodi comparisonem legitimis explanare formulis, cavere imprimis ne in ipsâ sit errori locus. Postremo methodi finis est, operationes mentis et res quascunque intelligibiles pro re natâ optime disponere. Ita videlicet Logica ARTIS INSTRUMENTALIS officio fungitur, MENTEM HUMANAM DIRIGENS IN STUDIO VERITATIS.

Veritatem investigamus ipsi, aut alios investigantes sequimur. Hinc DUPLEX oritur usus Dialecticæ; in commentatione quæ GENESIS, in resolutione quæ ANALYSIS, dicitur.

composition
GENESIS vel THEMA SIMPLEX proponit explicandum; vel PROBLEMA argumentis discutiendum; vel INTEGRAM DISCIPLINAM methodice disponendam.

Genesis THEMATICA, five commentatio thematis simplicis, fit explicando* I. NOMEN: II. REM; videlicet per ATTRIBUTA ESSENTIALIA, ut genus, differentiam, subjectum, objectum, causas; III. PARTES DISTRIBUTIVAS; IV. ATTRIBUTA NON-ESSENTIALIA; nempe effecta, v. cognata, VI. opposita.

Genesis PROBLEMATICA, five commentatio problematis, est vel SOLITARIA vel SOCIA: hæc fit instante et premente adversario, illa non item.

* VIDE EXEMPLARIA.

Geneseos problematicæ SOLITARIÆ partes sunt I. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, præparatio problematis ; quæ fit evolutione tituli et conjectione quæstionis. II. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ, declaratio et probatio veritatis. III. ΑΝΑΣΚΕΥΗ, confutatio objectorum. Quibus accedere possunt ex abundanti, IV. Προœμii loco, ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, de gravitate et occasione controversiæ ; et V. Epilogi vice, ΕΠΙΣΚΕΥΗ, complectens summam disputationis cum consecutariis inde emergentibus.

Genesis problematica SOCIA, quæ DISPUTATIONIS nomen dudum occupavit, tres sane aut saltem duos actores postulat ; videlicet, OPPONENTEM, RESPONENTEM, MODERATOREM.

OPPONENTIS partes sunt I. Problema PROPONERE : II. Respondentis sententiæ brevem oratiunculam OPPONERE ; et III. Argumentorum seriem objicere : quibus nō satisfecerit, IV. URGERE : V. Contra responsum REPLICARE. RESPONENTIS, animi sui sententiam de problemate declarare

ſeu SUPPONERE, et brevi oratiunculâ explicare et confirmare : II. Opponentis argumenta REPETERE : III. NEGARE, ſi quid negandum ſit : ſin minùs, IV. SOLVERE. UTRIUSQUE tandem AUT PERSUADERE AUT CEDERE.

Utrique tres virtutes ſunt apprime neceſſariæ : videlicet INGENUITAS, ſive mens pura et ab omni præjudicio libera : MODESTIA, quæ in voce et geſtu ſedatis cernitur, quæ permittit adverſario verborum vices : CANDOR, qui pudori et famæ adverſarii prudenter conſulit ; labeculas et lapſus præterit ſæpius quam notat ; nec fere de formâ et verbis litem movet, ubi de rebus ipſis abunde conſtat.

MODERATORIS officium eſt I. Tueri formam legitimæ diſputationis : II. Adjuvare diſputantes, inferiorem præcipue ; poſſiſſimùm vero respondentem : III. Diſputationem cum brevi quadam ANΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΕΙ et quæſtionis deciſione concludere.

Genesis METHODICA, ſive commen-

tatio integræ disciplinæ, complectitur I. PRÆCOGNITA: II. SYSTEMATIS PARTES: III. in instrumentalibus, USUM et APPLICATIONEM.

PRÆCOGNITA sunt disciplinæ nomen, genus et sedes *εν τῷ κυκλῷ τῆς παιδείας*, differentia, subjectum, objectum, finis.

Tractantur autem hæc omnia per I. PRÆCEPTA, i. e. definitiones, divisiones, axiomata: II. COMMENTARIOS, ubi methodus declaratur et defenditur, præcepta explicantur, etc. III. QUÆSTIONES, quæ dubia nobiliora continent, et pertinent ad genesin problematicam solitariam.

QUICQUID commentatur GENESIS, id resolvit ANALYSIS: quod texit illa, ab hac retexitur. Genesis est loquentis vel scribentis, analysis autem audientis vel legentis; utraque utrique, si quidem prudenter et cum fructu operam sit positurus, apprime necessaria.

ANALYSIS tria habet præcognita; I. **ARGUMENTUM** seu materiam textûs; cuius genus respicit, conditionem, sedem *εν τῷ κυκλῳ*. II. **CAUSAM**; five efficientem, quæ est auctor, five impulsivam, quæ occasio. III. **ADJUNCTA**; utilitatem puta, dignitatem, jucunditatem.

Analyfis est I. **SIMPLEX**, quæ propositionem resolvit aut syllogismum: II. **COMPLEXA**, quæ aliquid fusiùs commentatum, nempe genesis thematicam, problematicam, methodicam.

In analyfi **SIMPLICI** non est præceptis locus, si modo quis propositionis et syllogismi doctrinâ leviter saltem imbutus fuerit.

In analyfi **THEMATICA**, five resolutione geneseos thematicæ, I. Investigetur thema principale. II. Eruantur termini in textu thema explicantes. III. Terminis hisce imponantur intentiones logicæ. IV. Amplificancia secernantur ab explicantibus.

In analyfi **PROBLEMATICA**, five reso-

lutione geneleos problematicæ, I. Investigetur problema principale. II. Explicentur termini. III. Proponantur conclusiones quibus auctor sententiam suam complexus est. IV. Digerantur in classes argumenta probantia, "topica scilicet, apodictica, etc." et ad legitimam syllogismi formam, si opus fuerit, redigantur. V. Objectorum solutiones plene ostendantur. VI. Proferantur confectaria.

In analyfi METHODICA, five resolutione geneleos methodicæ, I. Præcognita disciplinæ indicentur. II. Fiat partitio textûs ordinata. III. Præcepta a commentariis et questionibus distinguantur. IV. Connexiones partium notentur.

EXEMPLAR GENESEOS THEMATICÆ. *

DE INVIDIA.

I. **I**NVIDIA fumitur tum active, tum etiam passive: active, vel in bonam partem pro honestâ æmulatione, vel in malam pro vitiosâ tristitiâ propter felicitatem alterius: posteriore significatione impræsentiarum accipitur.

II. Invidia est PASSIO, nempe DOLOR; plerisque incidens, iis vero potissimum qui sunt infirmi animi et ambitiosi, “qui nec “cedere volunt nec possunt contendere:” invidiam excitat BONUM quodvis ALTERIUS, five superioris; five paris; five etiam inferioris, modo sit aliqua saltem ex parte æqualis. NASCITUR ab invidi superbiâ et φιλαυτία; quibus accedat fortasse insolentia vel indigni-

* VIDE PAG. LVII.

tas ejus cui invidetur. Est igitur DOLOR OB
BONUM ALIENUM.

III. Invidiæ SPECIES tres sunt : aut enim
invidemus alii bonum quo ipsi potiri non pos-
sumus ; aut bonum quo fruimur, et soli frui
cupimus ; aut denique bona nostra corrumpi-
mus, vel iis non utimur, ne aliis fiant utilia.
Quarum duas priores species pulchre depinxit
Lucanus,

“ Nec quemquam jam ferre potest Cæsarve
“ priorem,
“ Pompeiufve parem : ”

posteriore istâ ne ipsi laborent aliquando, vi-
derint eruditi.

IV. Invidia NOCET tam ei qui invidet quam
ei cui invidetur. Ecce pallidam faciem et
macilentum corpus, inquieti animi indicia !
Ecce hominem bonis malisque pariter invi-
sum ! 'quî præclare agit nî fiat calumniator,
latro, homicida. Qui autem fortunâ invi-
dendâ utitur, declinet quantum in ipso est
malorum hominum invidiam ; caveat ne va-

niloquus, ne insolens, ne indignus esse videatur.

v. Atque illud imprimis molestum est, quod eum cui invidemus odisse in proclivi est, et cujus bono contristamur, vix fieri potest quin illius lætemur malo. Adeo sunt inter se COGNATA, quamvis non plane ejusdem rationis, invidia atque ODIUM et ΕΠΙΧΑΙΡΕΚΑΚΙΑ.

vi. CONTRA, quam decora est et amabilis ΣΥΜΠΛΘΕΙΑ illa, quæ “humani” “nihil a se alienum putat;” quæ “lætatur” “bonis rebus, dolet contrariis;” quæ universum humanum genus prosequitur amore, studio, beneficiis! Quam honesta est ÆMULATIO, quæ non superbiâ alitur, sed animi magnitudine; laudem haud aliis invidet, sed optat sibi; quæ virtutes alienas adeo non odit ut laudet et admiretur: quæ non potest in malos cadere; neque porro in bonos quin meliores faciat!

EXEMPLAR GENESEOS PROBLEMATICÆ SOLITARIÆ. *

AN SOL SIT CENTRUM MUNDI? AFFIRMATUR.

IV. **Q**UÆSTIO, si quæ alia, in totâ Astronomiâ GRAVISSIMA; est enim cardo in quo omnis motuum cœlestium ratio vertitur. De qua quidem nulla hodie posset incidere dubitatio, nisi nonnulli sensibus nimium crederent, rationi parum.

I. Per Mundum hîc loci intelligimus, non omnia corpora quorum fit mentio apud Astronomos, sed ea tantummodo quæ nostrum quod dicitur systema componunt, Solem videlicet, Mercurium, Venerem, Terram, Martem, Jovem, et Saturnum, cum suis singulorum Satellitibus. CONCEDITUR UTRINQUE unum aliquod ex hisce corporibus con-

* VIDE PAG. LVIII.

sistere utpote Centrum Systematis, cætera circumvolvi : QUÆRITUR an consistat Sol ? an sit Centrum ?

II. PLACET SOLEM ESSE CENTRUM MUNDI, circumvolvi autem Terram et Corpora cætera, quæ ob eam rem Planetas appellamus. Notandum est tamen non ita penitus Solem consistere, quin circa axem suum rotari credibile sit. PROBATUR 1. Quoniam alioquin Sol ipse, et infinita illa Stellarum Multitudo, singulis *νυχθημεροis* per immensa spatia circa hunc nostrum globum volverentur : quod plane incredibile esset ; nam Natura nihil agit frustra, neque id facit per plura, quod posset fieri per pauciora. 2. Quia horum Corporum cœlestium phases, conjunctiones, oppositiones, tales semper sunt quales, si Sol Centrum esset, debuerint, et nunquam tales quales debuerint si non esset. 3. Quia, posito Solem esse Centrum, omnes eorum motus lex una regit, a principiis verisimillimis rite derivata.

III. OBJICITUR 1. Sacræ Scripturæ fides, “Sol subsiste in Gibhone,” neque errare potest aut decipere etiam in rebus levissimis, nedum in philosophiâ, Scriptura Sacra.” At Spiritus Sanctus utitur, ut locutione hominum, ita et usitatis loquendi formulis ; ad captum popularem loquitur ; neque erant Judæorum animi, inter armorum strepitum, triumphos, et miracula, a divinæ potentiæ piâ admiratione ad minutiores loquendi formulas, aut philosophandi argutas ratiunculas, abducendi. Objicitur 2. “At sensibus ipsis suffragantibus, nec nos ipsi, nec corpora quæ nobis in terrâ vicina sunt, ullum hujusmodi motum participant ; et sensibus certe fidentum est.” Imo, ut dari ALIQUEM motum ex apparenti illâ cœlorum singulis *ἡ ἀνωγεινῆς* conversione ipsi sensus confirmant, ita nec vetant (si eos, ut par est, rationi subjiciamus) quin hunc motum ipsi terræ competere credamus : quoniam si res terrestres eodem tempore et tenore cum terrâ ipsâ moveantur, nequit terræ incola hunc motum visû prehendere.

v. NON EST itaque cur affirmare dubitemus, Solem esse Centrum Mundi, adeoque Systema Ptolemaicum et Tychonicum Copernicano nostro, jure optimo, cedere. SEQUITUR ex iis quæ dicta sunt 1. Lunam circa hanc terram nostram, et Jovis et Saturni (quos vocant) Satellites circa Jovem et Saturnum, eâdem lege circumvolvi, qua Terræ Jupiter et Saturnus circa Solem. 2. Stellarum motum apparentem a Terræ reali motu oriri: quas etiam verisimile est ipsas Centra esse aliorum Mundorum five Systematum.

 EXEMPLAR GENESEOS PROBLE-
 MATICÆ SOCIÆ.*

AN OMNE ENS APPETAT BONUM? AFFIRMATUR.

S U P P O S I T I O.

PER SUBJECTUM hujus quæstionis intelligendum censeo, non Ens illud Supremum, quod necessario existit et suum esse dedit omnibus: de cujus existentiâ, sapientiâ, aut bonitate, cum dubitare impium fit, profanum esset disputare. Neque porro omnia entia creata; sed animalia tantum, ens videlicet cujus est appetere, et boni speciem saltem dignoscere. BONUM est, quicquid entis naturæ convenit; quod ad *TO ESSE* et *BENE ESSE* conducit: et quid conducat, sentit animal irrationale; sentit, judicat, et argumentis colligit, animal rationale; quod conducere opinatur, suo utrumque *κριτηριον* usus,

* VIDE PAG. LVIII, LIX.

id appetit necessitate naturæ, et pro viribus
prosequitur. De appetitu aliorum entium
non possumus aliunde conjecturam facere,
quam ex nostro : verisimile est me, quatenus
hominem, ea appetere, quæ cæteri homines ;
quatenus animal, quatenus ens, ea quæ entia
aut animalia cætera : invenio autem hoc
mihi a naturâ insitum, et cum $\tau\omega$ ESSE meo
intime conjunctum, ut velim omnibus modis
ESSE QUAM OPTIME. Placet igitur, OM-
NE ENS APPETERE BONUM.

OPPOSITIO LOGICA.

DE SUBJECTO hujus quæstionis litem
non moveo : de prædicato autem ali-
qua forsan potest incidere dubitatio. “ BO-
“ NUM est quicquid entis naturæ convenit ;
“ quod ad $\tau\omega$ ESSE et BENE ESSE conducit : ”
qui ita arbitratur, et mecum sentit, et jove
judicat æquo. Videtur autem ille idem vir
optimus, recte iter ingressus, paululum de-
clinâsse de viâ. Non enim quod OPINATUR

quis suæ naturæ convenire, id conveniet statim; neque, si quid JUDICET ad suum bene esse conducere, sequitur illico ut conducat: est enim in hac re, ut in cæteris, errori locus: cum igitur, “ducente ipsâ, et quidem cōgente, naturâ, id appetat quod conducere “et convenire putat,” fieri potest ut id ipsum quod appetat sit MALUM. Quinetiam aliquando accidit, ut quis illud ipsum vehementer appetat, quod malum esse opinetur. Cum enim id bonum esse intelligatur, quod “ad TO ESSE et BENE ESSE conducit;” si quid “TO ESSE,” et proinde hercle certo “TO “BENE ESSE,” sustulerit, id vero malum erit pure et simpliciter. Fuere autem heu! nimirum multi, qui vitæ pertæsi, HOC SUMMUM MALUM petiverunt; mortem ea spe et consilio amplectentes, se nimirum suum illud ESSE cum vitâ deposituros.

OPPOSITIO RHETORICA.

GRATULOR humano generi cæterisque animantibus, quod sint tandem eâ aut fortunâ aut prudentiâ, ut miseri non ampliùs esse possint. Natura enim sua munera non parcâ adeo largita est manû, ut ne sint ubique, quos decerpamus, fructus pulcherrimi; neque tam maligno consilio oculos, aures, palatum indidit, ut non liceret dignoscere quinam essent suaviores: eos autem captamus rapimusque “ducente ipsâ scilicet “et urgente Naturâ.” Cur itaque vulgus hominum audio misérias vitæ magis magisque in dies lamentari? Cur de iisdem Philosophiam queri graviter, ingeniose disputare? Cur ineptias hominum simul et infortunia ridet Democritus, luget Heraclitus? “At-“ qui licet esse beatis;” imo hercle non esse beatis non licet. Nam Poesin quidem et Picturam prætereo, cæterasque id genus ar-

tes, quibus quidlibet audere conceditur : altera fortunas Priami decantet flebiliter, depingat altera, si modo depingi posset, paternum animum vultumque Agamemnonis ; ab iis me decipi facile patior, quorum summa laus est, Aristotele iudice, “ optime mentiri.” A Philosophiâ autem ipsam rei veritatem exponendam esse duxeram ; credideram etiam vulgus dolores suos et gaudia sine fuce enarrare : et docebant certe tum Vita ipsa, tum “ vitæ dux Philosophia,” paucissimos “ vera bona dignoscere,” plerosque MALUM ~~et~~ APPETERE et PATI.

SUPERVACANEUM videtur Disputationis Syllogisticæ exemplaria proponere : sufficiant REGULÆ PRIMARIÆ ; videlicet I. Conclusio primi syllogismi semper esto respondentis sententiæ contradictoria : II. Conclusio reliquorum, præmissa integra quam respondens novissime negaverit.

iii. Adhibeantur, quantum fieri possit, syllogismi perfecti sive categorici. iv. Respondens cujuslibet syllogismi CONCLUSIONEM in primis inspiciat; quæ si aliena fuerit et ἀπὸ τοῦ διονυσοῦς, “negetur processus, vel conclusio, propter ignorationem elenchi.” v. Secundò, inspiciat FORMAM SYLLOGISMI; quæ si peccaverit graviter, aut levissime quidem in eo quod vim argumenti attingit propius, “negetur processus, vel syllogismus, “propter formam.” vi. Tertiò, MATERIAM PRÆMISSARUM ponderet; quarum si una falsa vel non satis probata videatur, negetur: si utraque, ambæ pariter negentur; et illa prius probanda imponatur, quæ aut minùs probabilis fuerit aut quæstioni conjunctior. vii. Respondenti fere satis est simpliciter negâsse, nec tenetur rationem reddere, nisi præmissam admodum verisimilem negaverit, aut syllogismum non aperte vitiosum. Erit autem humanitatis suæ, si rogatus semper rationem reddiderit. viii. Nunquam solvat Respondens, dum commode negare possit. ix. Respondens plerumque probabiliorem

quæstionis partem defendendam suscipit : ipsi
tamen utile erit aliquando minùs probabilia
defendere ; juvabit certe Opponentem verifi-
milia confirmare didicisse. x. Moderatoris
suprema est auctoritas : meminerit tamen sibi
ratione utendum esse, non imperio.

EXEMPLAR GENESEOS METHODICÆ. *

L O G I C A.

I. **H**ÆC disciplina idoneum præcipit rationis et orationis usum; unde Logica, ΑΠΟ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ, dicitur: vocatur etiam, ab instituto suo principali, ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ. Est autem ARS, seu disciplina PRACTICA, non manualis quidem sed liberalis. Non est disciplina PRIMARIA, ut philosophia; sed INSTRUMENTALIS, ut grammatica et rhetorica: DIFFERT tamen a grammaticâ cuius est proprie, a rhetoricâ cuius ornatu, dicere; quarum illa vocibus solis, hæc in primis, dat operam: logica autem res primum et notiones curat, ut sibi invicem consentiant; secundo voces, ut utrisque conveniant; ut non SAPERE modo possimus, sed et FARI apte et accurate. OBJECTUM logicæ est mens humana, quam

* VIDE PAG. LIX, LX.

dirigit: SUBJECTUM, id omne quod mente et cogitatione complectimur: FINIS autem, verum a falso secernere; hoc improbare et redarguere, illud elicere, communicare, defendere.

II. Cum mentis humanæ tres sint operationes, etc. in TRES PARTES commode dividitur Logica: quarum prima agit, etc. *

I. Vox simplex, five terminus, est vel singularis vel communis, etc. II. Vox complexa, five propositio, est vel categorica vel composita, etc. III. Vox decomplexa, five syllogismus, est vel legitimus vel imperfectus, etc. Denique tres mentes operationes conjunctim dirigit methodus, etc.

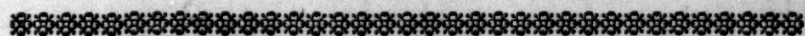
III. USUS logicæ generalis, etc. Speciatim vero est duplex: in commentatione quæ genesis, in resolutione quæ analysis, dicitur, etc. Utraque vel thema simplex respicit, vel problema, vel disciplinam, etc.

I. Multa sunt hujus artis PRÆCEPTA saluberrima, definitiones scilicet, divisiones,

* VIDE ELEMENTA.

axiomata ; suo quæque loco exposita. II. Si quis miretur nos TRES præsertim mentis operationes statuisse, “ cum Mens res, relationes rerum, relationum relationes, PERCEPTIONE SOLA intelligat, iudicium autem et discursus sint Voluntatis :” * interrogetve cur decem, nec plura, sint prædicamenta, et quorsum spectent, etc. sic nobiscum de his rebus licet COMMENTARI, etc. III. QUÆSITUM EST, an propositio singularis æquipolleat universali ? placet æquipollere ; videtur enim omnis propositio quæ prædicat de suo subiecto toto, etc.

* Vide P. Malebranche recherche de la verité. I. 2. 1.

CUM in arte logicâ magna semper fuerit ARISTOTELIS auctoritas, CONSPECTUM ORGANI eo consilio subjiciendum duximus, ut faciliùs ipse potiùs quam ipsius imitatores et interpretes, pro re natâ, consulatur.

CONSPECTUS ORGANI

A R I S T O T E L I S.

TABULA ISAGOGES.

Habitâ
brevi
præfa-
tione
Cap. 1:
docet

I.
Quot
sint et
Quæ-
nam
Cate-
gore-
mata:
videli-
cet

- Cap. 1. Quod Genus est το κατὰ πλείονα
καὶ διαφέροντων τῶν εἰδῶν, ἐν τῷ π εἶναι,
κατηγορευόμενον. Dividitur in γι-
νικατικόν et υπαλληλόν.
- Cap. 2. Quod Species est το κατὰ μέρος
ὑπὸ το γένος: vel ἡ το γένος,
ἐν τῷ π εἶναι, κατηγορευταί: vel το
κατὰ πλείονα καὶ διαφέροντων τῶν
εἰδῶν, ἐν τῷ π εἶναι, κατηγορευόμενον.
Dividitur in υπαλληλόν et εἰδικω-
τικόν.
- Cap. 3. Quod Differentia est ἡ πρὸς εἰδὸς το
εἶδος τῶν γένους: vel το κατὰ πλείο-
ν καὶ διαφέροντων τῶν εἰδῶν, ἐν τῷ
ὅποιον π εἶναι, κατηγορευόμενοι: vel το
χωρίζειν πέφυκτος τὰ ὑπὲρ το αὐτὸ γέ-
νος, καὶ ὅτι οἱ εἰς το εἶναι συμπόλ-
λονται, καὶ εἰς το π ἢ εἶναι, καὶ ο
τὰ πρὸς γένους εἶναι μέρη.
- Cap. 4. Quod Proprium est ὁ μόνον τῶν εἰδῶν
συμπεφυκτός, καὶ πάντες, καὶ αὐτοί.
- Cap. 5. Quod Accidens est ὁ γινώσκων καὶ ἀπο-
γινώσκων χωρὶς τῆς τῶν υποκειμένης φύ-
σεως: vel ὁ ἐνδεχόμενος τῶν αὐτῶν ὑπαρχῶν
καὶ μὴ ὑπαρχῶν: vel ὁ ὑπὲρ γένος
εἶναι, ὅτι διαφέρει, ὅτι εἶδος, ὅτι ἰδιόν,
αἱ δὲ εἶναι ἐν υποκειμένῳ ὑφισταμένον.

II.
Quænam
omnibus
Catego-
remati-
bus sint
commu-
nia, quæ
cuiuslibet
aut qui-
buslibet
propria:
nimirum

- Cap. 6. Quod commune est omnium plu-
ribus attribui.
- Cap. 7—11. Quibus præsertim rebus convenient
inter se et differant, genus et dif-
ferentia; genus et species; genus
et proprium; genus et accidens:
- Cap. 12—14. Differentia et species; differentia
et proprium; differentia et ac-
cidens:
- Cap. 15. 16. Species et proprium; species et
accidens:
- Cap. 17. Proprium et accidens.

TABULA CATEGORIARUM.

		Cap. I.	1. Quòδ ομωνυμα λεγεται, αν ονομα μενοι ηγινον, ο δι ηγα τα τενομα λο- γος της υσιως ετερθ. 2. Quòδ συνωνυμα λεγεται, αν το τε ονομα ηγινον, και ο ηγα τα τενομα λογος της υσιως ο αυτος. 3. Quòδ παρωνυμα λεγεται, οσα απο πνος διαφεροντα τη πλωσει, τιν ηγα τενομα παρσηρησαν εχ.
Agit	I. De Pro- theoriis : docetque	Cap. 2.	1. Quòδ ΤΩΝ ΛΕΓΟΜΕΝΩΝ τα μεν ηγα συμπλοκη λεγεται, τα δε ανεν συμπλοκης. 2. Quòδ ΤΩΝ ΟΝΤΩΝ τα μεν ηγα υποκειμενα πνος λεγεται, εν υποκειμενω δε εδεν ειν : ut homo. τα δε, εν υποκειμενω, ηγα υποκει- μενα δε εδενος : ut hæc albedo. τα δε, ηγα υποκειμενα, και εν υπο- κειμενω : ut albedo. τα δε, ετε εν υποκειμενω, ετο καδ υποκειμενα : ut hic homo.
		Cap. 3.	1. Quòδ εαν ετερον καδ ετερε καλη- ρηται, ως καδ υποκειμενα, οσα ηγα τα ηγατηρημενα λεγεται, το- συντα και ηγα τα υποκειμενα η- ησεται. 2. Quòδ των ετερον γινων, και μη υπαλληλα πεταγματων, ετερε συν τα ειδει και α λεφορα : των δε γε υπαλληλα γινων, εδεν κωλυι τας αυτας λεφορας ειναι.

TABULA CATEGORIARUM.

Agit	II. De Cate- goriis : docetque	Cap. 4.	Quòd τῶν ANEY ΣΥΜΠΛΟΚΗΣ λε- γομένων ἔχουσιν ἥτοι ὑποκειν σημαίνει, ἡ ποσὺν, ἡ ποιότη, ἡ πρὸς τι, ἡ πᾶ, ἡ ποτε, ἡ κεισθα, ἡ ἔχειν, ἡ ποιεῖν, ἡ πάσχειν.
		Cap. 5.	1. Quòd Substantia prima est in- dividuum quodvis, ut <i>hic homo</i> : secunda, primarum genera et species, ut <i>homo</i> . 2. Quot sint et quænam proprie- tates substantiæ.
		Cap. 6.	1. Quòd Quantum est vel διορισ- μενον vel συνεχές : et proinde vel ἐκ θέσιν ἐχούτων πρὸς ἀλλήλας τῶν ἐν αὐτοῖς μερῶν συνεστήκε, vel ἐξ ἑκ ἐχόντων θέσιν. 2. Quot sint et quænam proprie- tates quanti.
		Cap. 7.	1. Quòd Relata minùs proprie πᾶ τοιαῦτα λεγεται, ὅσα αὐτὰ ἀπὲρ εἰν, ἐτέρων εἶναι λεγεται : ἡ ὁπωσὺν ἀλ- λως πρὸς ἑτερον : οἶον, τὸ ἐπιστητὸν καὶ ἡ ἐπιστήμη. 2. Quòd Relata proprie sunt οἷς τὸ εἶναι τῶντων ἐστὶ τῶ πρὸς τι πᾶς ἔχειν : οἶον, δῶλος καὶ διαποτής. 3. Quot sint et quænam utrorum- que proprietates.
		Cap. 8.	1. Quòd Qualitas est κατ' ἣν ποιοῖ πινες εἶναι λεγονται. 2. Quòd qualitatìs quatuor sunt species, viz. 1. ἐξὺς καὶ ἀφ' αἰσθῆσις. 2. δυνάμεις φυσικῆ καὶ αἰδυνάμειαι. 3. παθητικαὶ ποιότητες καὶ παθη. 4. χημικαὶ καὶ ἡ πᾶς ἔχουσιν ὑπερ- χῆσται μορφή. 3. Quot sint et quænam proprie- tates qualitatìs.
		Cap. 9.	1. Quot sint et quænam proprie- tates Actionis et Passionis. 2. Quid sit Situs, Ubi, Quando, Habere.

TABULA CATEGORIARUM.

			Quòd τῶν Ἀντικειμένων quatuor sunt species: viz. 1. Τὰ ὡς τίς οἶον τὸ διπλάσιον τῶ ἡμισυ. 2. τὰ ἐναντία οἶον τὸ κρύον τῶ θερμῷ. 3. τὰ κατὰ τέρησιν καὶ ἐξίν' οἶον τυφλότης καὶ ὄψις. 4. κατὰ φάσεις καὶ ἀποφάσεις οἶον κρύηται, & κερδῆται. 5. Quomodo convenient inter se et differant hæ quatuor oppositorum species.
Agit	III. De Hypo- theoriis; docetque	Cap. 10. 11.	Quòd Προτερον dicitur: 1. κατὰ τὸν χρόνον. 2. τὰ μὴ ἀντιστρέφον κατὰ τὴν τὴ εἶναι ἀκολουθίαν οἶον, τὸ ἐν, τῶν δύο πρῶτον. 3. ταῖς οἶον συχρίαι τῶν συλλεκῶν. 4. πᾶν. 5. τὸ αἶον.
		Cap. 12.	Quòd Ἀμικ dicuntur. 1. χρόνον. 2. φύσει ὅσα ἀντιστρέφει μὴ κατὰ τὴν τὴ εἶναι ἀκολουθίαν, μηδαμῶς δὲ αἰτίον ἡγεῖται ἡγεῖται τὴ εἶναι ἔστι, οἶον διπλάσιον καὶ ἡμισυ. 3. τὰ ἐκ τῶ αὐτῶ γένους ἀντιδιήρημα ἀλλήλοις.
		Cap. 13.	Quòd Κινήσεως sex sunt species: γένεσις, φθορά, αὐξήσις, μείωσις, ἀλλοιωσις, ἢ κατὰ τοποὶ μεταβολή.
		Cap. 14.	Quòd Κινήσεως sex sunt species: γένεσις, φθορά, αὐξήσις, μείωσις, ἀλλοιωσις, ἢ κατὰ τοποὶ μεταβολή.
		Cap. 15.	Quòd Τὰ ἔχον octo præsertim sunt modi.

TABULA LIB. DE INTERPRETATIONE.

I. De Interpretatione in genere: docetque	Cap. 1.	1. Quòd τὰ νοήματα sunt τῶν πραγ- μάτων imagines et simulachra : αἱ φωναὶ αὐτὴν τῶν νοημάτων IN- TERPRETES : γρημματα porro τῶν φωνῶν signa. 2. Proinde, cum νοημα fit duplex, viz. αὐτὸ τὸ ἀληθεῖν καὶ ψευδε- σαι et ὁ ἀνάγκη τούτων ὑπαρχειν ἑαίρων, interpretatio pariter est μη ἀποφαντικὴ et ἀποφαστικὴ. 3. Quòd interpretatio NON E- NUNCIATIVA est : 1. ὁνομα. 2. ρημα. 3. λογος μη ἀποφαστικός.
II. De Interpretatione μη ἀπο- φαντικῇ: docetque	Cap. 2.	Quòd nomen est φωνὴ σηματικὴ κατὰ συνθήκην αὐτῇ χρονῇ, ἢ μὲν μέρος ἐστὶ σηματικὸν κεχωρισμένον. Quòd verbum est τὸ προσημαίνον χρονον, ἢ μέρος ἄντι σημαίνει χρονίς : καὶ ἐστὶν αὐτῶν κατ' ἑστῆν λόγους σημαίων. Quòd oratio est φωνὴ σηματικὴ κατὰ συνθήκην, ἢ τῶν μερῶν τῶν σημασι- κῶν ἐστὶ κεχωρισμένον. Est autem vel μη ἀποφαντικῆς, ut "μην αἰεὶ δεῖσαι," vel ἀποφαστικῆς.
III. De Interpretatione ἀποφαν- τικῇ: do- cetque	Cap. 4.	Quòd oratio ENUNCIATIVA est ἐν ᾗ τὸ ἀληθεῖν ἢ ψεῦδος ὑπαρ- χει. Quòd omnis ἀποφανσις, enunciatio, verbum continet aut casum ver- bi ; est autem vel κατεφανσις vel ἀποφανσις. 1. Quòd affirmatio est ἀποφανσις τινὸς κατὰ πνθ. 2. Quòd negatio est ἀποφανσις τι- νὸς ἀπὸ τινος. 3. Quòd ἀντιφανσις, oppositio, est κατεφανσις καὶ ἀποφανσις αἰ ἀντι- κειμένη.

TABULA LIB. DE INTERPRETATIONE.

Agit	IV. De Enun- ciatione fine mo- do: do- cetque	Cap.	{	Quid sit enuntiatio universalis,
		7.	{	particularis, indefinita, singularis:
			{	et singularum oppositiones et ἀντι- θέσεις, æquipollentias, explicat.
		Cap.	{	Quòd enuntiatio una est, ἡ ἐν ἑνὶ ἐνὸς σημαίνουσα, ἢ ὁμωνυμῶς.
		8.	{	
		Cap.	{	Quòd omnis enuntiatio de præ-
		9.	{	senti vel præterito aut vera sit necesse est aut falsa: enuntiatio autem de futuro non item.
		Cap.	{	Quomodo inter se differant, enun- ciationes secundi et tertiï adja- centis, finitæ et infinitæ.
		10.	{	
		Cap.	{	Quòd enuntiatio simplex est, quæ unum de uno affirmat vel ne- gat: conjuncta quæ multa de uno, aut unum de multis:—de conjunctis cautionem injicit.
		11.	{	
	V. De Enun- ciatione modifica- tâ: docet	Cap.	{	Quòd quatuor sunt modi, viz. τὸ δυνατὸν, τὸ ἐνδεχόμενον, τὸ μὴ δυ- νατὸν, τὸ ἀναγκαιόν: modalium enunciationum oppositiones et ἀντιθέσεις explicat.
		12.	{	
		13.	{	
	VI. Statuit denique	Cap.	{	Quænam sint enunciationes con- trariæ: nimirum affirmatio et negatio universalis, ejusdem at- tributi de eodem subjecto.
		14.	{	

TABULA ANALYTICORUM PRI. LIB. I.

Agit	I. De ratio- ne confi- ciendi syl- logismi : et statuit	Cap. 1.	1. Quòd syllogismus est λογος εν α τεθεντων τινων, ετερον τι των καιμε- νων εξ αναγκης συμβαινει τω τωυτε ειναι.
			2. Quòd Syllogismus resolvitur in propositiones, et propositio in terminos.
			3. Quòd propositio est λογος κατε- φακτικος η αποφακτικος τινος κατε- τινος : termini autem τα τι κα- τηρησεμνοι, και το καθ' ε κατηρη- σεται.
		Cap. 2. 3.	Quomodo convertantur propositi- ones τε υπαρχειν, πυρα, et τε εξ αναγκης υπαρχειν και τε ενδιχισται υπαρχειν, modales, necessariae sc. et contingentes.
		Cap. 4—7.	Quomodo fiat syllogismus in figu- rà, primâ, secundâ, tertiâ : de quibus subjiciuntur leges quæ- dam generales.
		Cap. 8—22.	Pro conditione præmissarum, qua- les in qualibet figurâ futuræ sint conclusiones : an puræ sci- licet, an necessariae, an contin- gentes.
		Cap. 23.	Syllogismum quemlibet per figu- ras antedictas fieri ; perfectum per primam, per secundam et tertiam imperfectum : imper- fectum vero perfici, si ad pri- mam reducatur.
		Cap. 24.	In syllogismo quolibet, præmissa- rum alterutram affirmativam esse debere, et universalem.
		Cap. 25.	Syllogismo cuilibet tres inesse ter- minos ; propositiones sive præ- missas, duas.
		Cap. 26.	Problemata universalia probari difficilius et in figuris pauciori- bus quam particularia ; refelli vero facilius.

TABULA ANALYTICORUM PRI. LIB. I.

	II.	De ratione inveniendi medium unde conficitur syllogismus: ubi	Cap.	27-29.	Posito medium quodlibet vel problematis alicujus extremis aut attribui posse aut subijci, nec attribui nec subijci, docet quale medium cuilibet problemati, universali scilicet et particulari, confirmando inserviat optime:
			Cap.		
			30.		
			Cap.	31.	
Agit	III.	De ratione resolvendi syllogismi in figuras et modos: ubi	Cap.	32.	Docet, quod oportet elicere 1. Propositiones sive præmissas: 2. Earum quantitatem: 3. Terminos; e quibus, is qui in utraq; præmissâ reperitur, medius dicitur: 4. Figuram: 5. Exinde demum patebit, an sit legitimus syllogismus.
			Cap.	33-43.	
			Cap.	44.	
			Cap.	45.	
			Cap.	46.	

TABULA ANALYTICORUM PRI. LIB. II.

I. De sex virtutibus syllogif- mi: quip- pe qui	Cap. 1.	{ Plures conclusiones generat: vi- delicet, ex conclusione univer- sali, subalternatam et conver- sam: ex universali negativâ, universalem conversam: ex par- ticulari affirmativâ, particula- rem conversam:			
	Cap. 2—4.		{ Vera ex falsis colligit, <i>vi for- mæ</i> :		
	Cap. 5—7.			{ Probat in circulo sive reciproce, <i>vi formæ</i> :	
	Cap. 8—10.				{ Concludit per conversionem: nem- pe ex oppositâ conclusionis cum unâ præmissâ, oppositam alteri- us colligit; unde probat, si vera sit hæc altera præmissa, veram esse conclusionem:
	Cap. 11—14.				
Cap. 15.	{ Concludit ex oppositis: nimirum probat, si oppositæ simul pro veris habeantur, idem posse ne- gari de seipso. Hæc omnia quomodo fiant in qualibet fi- gurâ, fusiùs ostendit.				
II. De tribus vitiis syl- logismi: potest e- nim fieri ut		Cap. 16.	{ Quæsitum petat:		
		Cap. 17.		{ Deducat ad impossibile ex adver- sarii hypothese, quod quidem impossibile ex hypothese non sequitur:	
		Cap. 18.			{ Falsam conclusionem inferat: ni- mirum propter falsam præmis- sam.
		Cap. 19—21.			

TABULA ANALYTICORUM PRI. LIB. II.

Agit	III. De variis argumen- tandi ge- neribus, quæ redu- ci possunt ad Syllo- gismum : videlicet	Cap. 22.	{ Αντιστροφή, <i>conversione</i> : cum e con- versa unius enunciationis in syllogismo sequitur conversa al- terius.
		Cap. 23.	{ Επαγωγή, <i>inductione</i> : quæ δια παν- των των καὶ ἐκαστον, <i>per omnia sin- gularia</i> , colligit universale.
		Cap. 24.	{ Παράδειγματι, <i>exemplo</i> : quod ex μέρους μέρος, colligit, ὅταν ἀμφω ᾤδῃ ἢ ὑπὸ το αὐτο, <i>sub eodem ge- nere</i> , γνωρίζον δι᾽ ἑαυτερον.
		Cap. 25.	{ Ἀπαγωγή : cum concessa sit præ- missa major ; ignota minor ; conclusionem tamen aut credibi- lior aut probatu faciliior ; ita enim minorem probando ad sci- entiam abducimur.
		Cap. 26.	{ Ἐνστάσις, <i>objectione</i> : quæ ἐστὶ ἀντι- στασις ἀντιτακτικῶς, <i>sive olus sive ἐπὶ μέρος</i> .
		Cap. 27.	{ Ἐνθυμηματι, <i>enthymemate</i> : quod ἐστὶ συλλογισμὸς ἀτελής ἐξ ἐκδοτων ἢ ση- μειων ἐκδοτων, ut “invidet, er- go odit,” σημειων, ut “lac habet, ergo fert utero.”

TABULA ANALYTIC. POST. LIB. I.

I.
De Scien-
tiâ et
Agit Demon-
stratione :
ubi statuit

Cap. 1. { Quòd πᾶσα διδασκαλία καὶ πᾶσα μαθησις ἀναγκαστικὴ ἐκ προϋπαρχούσης γίνεται γινώσκως : videlicet quæstionis, et αρχῆς five principii probantis.

1. Quòd ἐπιστήμη, scientia, est ὅταν πᾶν τ' αἰτίαν ὁρωμεθα γινώσκειν δι' ἣν τὸ πρᾶγμα ἐστὶ, ὅτι ἐκείνη αἰτία ἐστὶ, καὶ μὴ ἐνδεχέται τοῦτ' ἄλλως εἶναι.

Cap. 2. { 2. Quòd ἀποδείξις, demonstratio, est συλλογισμὸς ἐπιστημονικὸς, five συλλογισμὸς ἐξ ἀληθῶν τε, καὶ πρώτων καὶ ἀμεσῶν, καὶ γνωριμωτέρων, καὶ ὠκυτέρων, καὶ αἰτιῶν τε συμπερασματος : — hujus definitionis partes sigillatim explicat.

Cap. 3. { Principia per se cognosci : conclusionem per principia.

Cap. 4—6. { Præmissâ unâ et alterâ tum definitione tum cautione, demonstrationem esse συλλογισμὸν ἐξ ἀρχῶν ἀναγκαιῶν.

Cap. 7. { Non licere in demonstratione migrare a genere ad genus :

Cap. 8. { Conclusionem demonstrationis esse αἰδιον, æternæ veritatis.

Cap. 9—11. { Demonstrationem esse ex principiis scientiæ cuilibet propriis, et proinde indemonstrabilibus : alia namque uni scientiæ propria esse, ut “lineæ qualitates, geometriæ ;” alia pluribus communia, ut “nonnulla arithmeticiæ et geometriæ ;” alia denique omnibus communia, ut “axiomata, dialecticam, metaphysicam :”

Cap. 12. { Cum idem sit ἐρωτημα συλλογιστικὸν et ἀποδεικτικόν, unamquamque scientiam propria habere ἐρωτηματι.

TABULA ANALYTIC. POST. LIB. I.

		Cap. 13.	1. Quomodo differant inter se demonstratio δι' <i>οτι</i> (de qua hactenus) et demonstratio <i>οτι</i> : quarum hæc το <i>αποδεικτον αιτιον</i> non affumit, aliquando etiam non <i>αιτιον</i> : 2. Illam ad Scientias <i>principes</i> præcipue pertinere; hanc vero ad subalternas.
		Cap. 14.	Figuram primam esse scientiæ ap- tissimam.
Agit	II. De Ignorantia Scientiæ et Demonstrationi op- positâ; docetque	Cap. 15--18.	1. Quòd ignorantia est duplex; 1. <i>κατα τινω αποφασιν, puræ negationis</i> . 2. <i>κατα τινω διαθεσιν, secundum dispositionem</i> , deceptio per aliquam mentis operationem: quæ fit vel per propositionem, vel per syllogismum. 2. Quòd si quis <i>sensus</i> defuerit, eatenus sequatur necesse est ignorantia puræ negationis.
Solvit	III. Dubia quam plurima; unde fit ut explicentur varia Scientiæ et Demonstrationis proprietates: statuit scilicet	Cap. 19--22.	Principia demonstrationis non esse infinita; præsertim cum <i>media</i> summis generibus et individuis utrinque contineantur necesse fit: quæ quidem ita se habere speciatim probat in demonstratione tum negante tum affirmante:
		Cap. 23.	Proinde, in demonstratione, propositiones mediatas et demonstrabiles ad <i>πρωτασις αμεισους</i> et <i>αρχας αναποδεικτες</i> esse reducendas:
		Cap. 24--26.	Demonstrationem universalem præstare particulari, affirmantem neganti, ostensivam ducenti ad impossibile.
		Cap. 27--28.	Quæ scientia aliâ fit accuratior et prior: quæ <i>una</i> dicenda fit scientia, quæ plures.

TABULA ANALYTIC. POST. LIB. I.

Cap. 29.	{	Ejusdem rei plures esse, per diversa media, demonstrationes.
Cap. 30.		{ Τὴ ἀπὸ τύχης non esse demonstrationem.
Cap. 31.	{	Δι' αἰδησεως non haberi demonstrationem: cum sit illa singulare, hæc vero universale; conducere tamen τὴν αἰδησιν ad cognitionem universale, et proinde ad demonstrationem.
Cap. 32.		{ Non esse eadem omnium syllogismorum principia: cum ob alias causas, tum etiam quod alia vera sint, falsa alia; alia ἐξ ἀναγκης, alia ἐνδεχοµενα.
Cap. 33.	{	Longe discrepare inter se scientiam, et δόξαν, opinionem; cum illa verificatur circa ἀναγκασιον, οὗ οὐκ ἐνδεχεται ἄλλως εἶναι, hæc vero circa τὰ ἐνδεχοµενα ἄλλως εἶναι.
Cap. 34.		{ Quòd ἡ ἀγχινοια, facultas in scientiâ promovendâ primaria, ἐστὶν εὐτυχία τις, ἐν ἀσκήσει χρόνου, τοῦ μένους.

TABULA ANALYTIC. POST. LIB. II.

		Cap. 1. 2.	Quod <i>τι ζητηθῆναι</i> sunt quatuor; <i>το ὅτι, quod sit; το δι' ὅτι, cur sit;</i> <i>εἰ ἔστι, an sit; τί ἔστι, quid sit:</i> quorum omnia medium, nempe causam, quærere.
		Cap. 3—10.	Quomodo sciatur <i>quid sit</i> ; videli- cet non probari per demonstrati- onem, syllogismum, divisionem, sed declarari per <i>ὁρισμὸν definiti-</i> <i>onem</i> ; quæ quidem est vel 1. <i>λόγος τῆς τι σημαίνει το ὄνομα:</i> vel 2. <i>λόγος οὐ δῆλων ἂν τι ἔστι,</i> quæ est similis conclusioni demonstra- tionis <i>δι' ὅτι:</i> vel 3. <i>λόγος δῆλων τι</i> <i>ἔστι,</i> quæ est similis conclusioni demonstrationis <i>ὅτι:</i> vel 4. <i>τίς τις</i> <i>τῆς τι ἔστι ἀναποδείκτο.</i>
I. De quæ- tionibus scibilibus: Agit { quot sint, quomodo sciantur: et de De- finitione: ubi docet		Cap. 11—12.	Quomodo sciatur <i>cur sit</i> : nimi- rum causæ sunt quatuor; 1. <i>το</i> <i>τι ἔω ἵνα, materia:</i> 2. <i>το τιγὼν</i> <i>οὕτως ἀναγκὴ τὰτ' εἶναι, forma:</i> 3. <i>ἢ τι πᾶσιν κίνησι, efficiens:</i> 4. <i>το τίνος ἐνέκα, finis:</i> quomodo per singulas vel plures fiat de- monstratio.
		Cap. 13.	1. Quomodo investigetur definitio: nimirum, per attributa essentia- lia <i>communia</i> ita congesta, ut <i>con-</i> <i>junctim</i> conficiant attributum es- sentiale <i>proprium</i> : ut, "terna- rius est numerus <i>impar primus</i> ." 2. Quod definitio sit, vel methodo <i>divisiva</i> , descendendo a genere ad species vel individua; vel <i>inductiva</i> , ascendendo ab indivi- duis vel speciebus ad genera.
		Cap. 14. 15.	Quod divisio generum ad proble- mata invenienda confert: quo- rum quæ communi medio ex- plicantur, pro iisdem haberi possunt.
		Cap. 16--18.	Quomodo et quatenus causa et ef- fectus per se invicem demon- strentur.

TABULA ANALYTIC. POST. LIB. II.

Agit	H. Accura- tissime de Intelli- gentiâ, quæ est omnis sci- entiæ fun- damen- tum: ubi statuit	Cap. 19.	1. Quòd Nus, intelligentia, five primorum principiorum cog- nitio, non est ingenita, neque de- monstratione acquiritur. 2. Quòd acquiritur per inductio- nem ex singularibus; διαδοχῶς, μνημῶς, εμπειρίας, γινῆ ΤΕΧΝΗΣ ἀρχῶν καὶ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ: τὰν μὲν πρὸς ΓΕΝΕΣΙΝ, τεχνῶς, τὰν δὲ πρὸς τὸ ΟΝ, επιστήμης.
------	---	---------------------	---

TABULA TOPICORUM.

Agit	I. In libro primo de Dialecticâ five rati- one argu- mentandi ex proba- bilibus : docetque	Cap. I.	1. Quòd syllogismus est, 1. αποδειξις, de qua supra : 2. διαλεκτικός : 3. εριστικός, de qua infra. 2. Quòd syllogismus dialecticus est ο εξ ενδοξων συλλογισμοις : sunt autem ενδοξα, τα δακυντα πασιν, η τοις πλεισις, η τοις σφοις και τατοις, η τοις πλειστοις, η τοις μεγαλις γνωριμοις και ενδοξοις.
		Cap. 2—4.	1. Quòd dialectica utilis est προς γυμνασιον, προς εντευχεις, προς φιλοσοφειαν : 2. Quòd suum finem fere, ut artes cæteræ, licet non semper, consequitur.
		Cap. 4—9.	1. Quòd omnis disputatio est vel de προτασει, five quaestione simplici, vel de προελημμετι, five quaestione disjunctiva. 2. Quòd omnis quaestio, vel genus, vel proprium, vel accidens, vel denique definitionem, continet : quæ quidem omnia ad definitionem, minùs commode tamen, revocari possent. 3. Quòd hæc omnia accurate intelligi debent : in categoriarum unâ semper reperiuntur.
		Cap. 10.	Quòd παρρησις διαλεκτικη est 1. ερωτησις ενδοξος, η πασιν, η τοις πλεισις, η τοις σφοις και τατοις, η πασιν, η τοις πλειστοις, η τοις μεγαλις γνωριμοις, μη παραδοξος. 2. τα τοις ενδοξοις ομοια. 3. τα εναντιον και αντιφασιν τοις δακυντι ενδοξοις ειναι προταιορροια. 4. οσην δοξαν και τα τεχναις εισι τας ευρημας.

TABULA TOPICORUM.

	Cap. 11.	1. Quòd προῶλημα διαλεκτικόν, vel αἰετὶν καὶ φύγην respicit, ut practicum : vel ἀληθείαν καὶ γῆνωσιν, ut theoreticum : vel ἐστὶ συνειρηγὸν five instrumentale, ut logicum.
	Cap. 12.	2. Quòd θεσις ἐστὶ υποληψὶς παρὰ δόξος, auctoritatē tamen comprobata aut ratione vix rejiciendā. Quòδ τῶν λόγων τῶν διαλεκτικῶν εἶδη sunt inductio, syllogismus :
	Cap. 13--18.	Τὰ δὲ ὅργανα 1. propositiones ratione, auctoritate, opinione, probatissimæ. 2. voces, varias ob causas (quarum decem explicat) ὁμωνύμια. 3. rerum sub eodem genere, vel etiam (non diversarum admodum) sub diversis, differentiarum. 4. rerum sub diversis generibus, atque aliquando sub eodem, similitudines.— Horum instrumentorum usum et utilitatem figillatim explicat.

Agit	II. De Τοποῖς five argumentorum sedibus speciatim : ubi locos varios fusiùs exponit, unde confirmari possit	Lib. 2. 3.	Esse vel non esse accidens : ubi docet accurate admodum et copiose quomodo de hac quæstione sit disputandum, “ bonorum plurium utrum optabilius.”
		Lib. 4.	Esse vel non esse genus.
		Lib. 5.	Esse vel non esse proprium.
		Lib. 6. 7.	1. Esse vel non esse definitionem : accuratam esse, vel minùs accuratam : ubi bonæ definitionis leges sparsim tradit quam plurimas.
			2. —Subjiciuntur communia quædam de genere, proprio, accidente, definitione, præcepta.

TABULA TOPICORUM.

Agit	III. In libro octavo De inter- rogatione, et respon- sione : ubi	Cap.	1. 2.	{	Tradit regulas de interrogatione quamplurimas, partim disputa- tionem syllogisticam, partim in- ductivam, spectantes.
		Cap.			
		3.	4-10.	{	Docet quales hypotheses sint im- pugnatu difficillimæ.
		Cap.			
		Cap.	11-13.	{	Tradit regulas de responsione, pro diversâ <i>ῥησις</i> de qua agitur et <i>τε ερωτηματος</i> ratione, varias. Quæ sint præcipue <i>τε ερωτησις</i> , <i>τε</i> <i>ἀποκρινομένης</i> , <i>τε λόγος</i> , <i>ἐπιτιμησις</i> .
		Cap.			

Agit	IV. De exer- citatione : ubi	Cap.	14.	{	Tradit regulas generales : ut 1. <i>ἀντιτιθεσθαι ἐν ἑξίστοι</i> <i>της λογης</i> , five per conversam conclusionis cum reliquis <i>ερωτημασι</i> , unum quod- dam <i>ερωτηματι</i> evertere : 2. <i>προς</i> <i>ἀπιστοι</i> <i>ῥησιν</i> <i>και</i> <i>οτι</i> <i>εως</i> <i>και</i> <i>οτι</i> <i>εχ</i> <i>εως</i> <i>ἐπιχειρημα</i> , <i>και</i> <i>τῶν</i> <i>λυσιν</i> , <i>σκιπτοειδ</i> : 3. definitiones tenere plurimas, et <i>τοπους</i> : et similia.

TABULA LIB. DE SOPHIST. ELENCHIS.

Agit	I. De Sophistico- rum Elen- chorum Naturâ, Inventio- ne, et Ap- plicatio- ne: ubi statuit	Cap. 1.	1. Quod Elenchus est συλλογισμὸς μὴ ἀποφασίως τε συμπερασματικῶς, Syllogismus cujus conclusio est contradictoria conclusionis alte- rius syllogismi.
		Cap. 2.	2. Quod elenchi alii sunt ἀληθῆς alii ψευδῆς; falsorum alii φαι- νορῶν, καὶ οὐπτε; alii οὐπτε ῥῶν, ἀλλ' ἐκ οἰκείων τε πραγμάτων.
		Cap. 3.	Quod in disputatione, λόγων qua- tuor sunt genera, nimirum δι- δασκαλικῆς, professorii five solita- rii; διαλεκτικῆς, dialectici; πεπρα- σμένης, species dialecticorum fal- sum colligens ob ignorantiam respondentis; ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ, five οἱ ἐκ τῶν φαινομένων ἐνδοξῶν, μὴ οὐ- τῶν δὲ συλλογιστικῆς ἢ φαινομένων συλ- λογιστικῆς.
		Cap. 4.	Quod iis qui τοῖς λόγοις ταῖς ἐπισ- ταῖς utuntur quinque sunt scopi five metæ: viz. εἰλεγχος, ψεύδους, παράδοξον, σολοικισμόν, τὸ αὐτὸ λεγεῖν.
		Cap. 5.	Quod sunt τὰ εἰλεγχέειν τρόποι δύο; Alter, πρὸς τὴν λέξιν· nimirum ἡ οὐκ ἀντιφασίαν, ἡ ἀμφιβολίαν, ἡ συνθε- σιν, ἡ ἀλλοτρίωσιν, ἡ ἀποστροφὴν, τὸ ἡμεῖς τῆς λέξεως:
		Cap. 6.	Alter ἐξ τῆς λέξεως· nempe τὸ συμμορφῶναι, τὸ ἀπλῶς ἢ μὴ ἀπλῶς, ἢ τὰ εἰλεγχέειν ἀγνοίαν, τὸ ἐπορῶναι, τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν, τὸ μὴ αἰτίον ὡς αἰτίον τιθέναι, τὸ τὰ πλεονάζοντα ἐν ποιεῖν.
		Cap. 7.	Quomodo omnes hi παραλογισμοὶ ad ignitionem elenchi redu- cantur.
		Cap. 8.	Qua quisque eorum ratione incau- tum decipiat. Ex iisdem fontibus derivari εἰλεγ- χόν τοι φαινομένων et τὸν οὐκ ἄλλο ἀλλ' ἐκ οἰκείων τε πραγμάτων.

TABULA LIB. DE SOPHIST. ELENCHIS.

{	Cap.	9.	{	Quodd elenchorum omnium, five				
				αληθείς sint five ψευδείς, κοινούς				
				τοπὸς ostendit dialectica; cuilibet				
				scientiæ proprios dispicere				
				ad quemlibet scientem pertinet.				
{	Cap.	10.	{	Male dividi λόγος in τὰς πρὸς τὸ νό-				
				μα et τὰς πρὸς τὴν ἀφροσύνην.				
				Quomodo convenient inter se et				
					differant ἀφαιρετική, ποιητική,			
						εἰστική, σφιστική, ἀποδείξεις, το ψευ-		
{	Cap.	11.	{	δοζήτημα.				
				Quomodo fiat ψευδός, παραδοξόν, το				
					αὐτο λέγειν, σολοικισμὸς.			
				Quomodo ὁ πρώτων paralogismos				
					suos disponat felicissime.			
{	Cap.	12--14.	{	Quomodo artificiose solvat ὁ ἀπο-				
				κρινόμενος: viz. primū τὰς πα-				
				ραλογισμὸς πρὸς τὴν λέξιν:				
				Secundo, τὰς ἐξ τῆς λέξεως.				
					Tertio, perducētes ad το αὐτο λέ-			
{	Cap.	23--30.	{	γειν, σολοικισμὸν.				
				Paralogismos in unaquaque specie				
					alios aliis esse longe acutiores.			
				{	Cap.	31--32.	{	Habitâ brevi ἀνακεφαλαιωσά, se
								methodi hujus dialecticæ aucto-
rem esse profitetur.								
{	Cap.	33.	{					

